

KADONNEEN MITALIN ARVOITUS:

OPETTAJAN OPAS

Tarina: Maria Pikkarainen
Tarinakirjan suunnittelu: Maria Pikkarainen ja Sanna Kaari
Kuvitus: Mariia Fedulova
Taitto: Jenni Kuokka
Kielentarkistus: Sini Aromaa
Opettajan opas: Sanna Kaari, Maria Pikkarainen
Yhteistyössä: Merja Wilde ja Virpi Sippola
Julkaisu: Lukutaito-ohjelma

Materiaalien kustannussopimuksen mukaisesti Opetushallituksella on yksinomaiset käyttöoikeudet materiaaliin. Materiaaleja saa kuitenkin käyttää ja hyödyntää lukutaidon edistämiseen ja opetuksen tarpeisiin. Esimerkiksi kunta voi painattaa materiaalit omakustanteisesti sisältöjä muokkaamatta. Painettuja materiaaleja ei saa hyödyntää kaupallisesti tai myydä eteenpäin.

Kiitokset: Kaisa Mäkäräinen, Ilkka Alanko, Kaisa Happonen, Aatu Mustonen, Jere Penttilä sekä Opetushallitus ja Lukutaito-ohjelma. He toimivat esikuvina tarinan urheilijalle, kirjailijalle, kitaramiehelle, kaupunginjohtajalle ja koulutusjohtajalle. Heidän omat videohaastattelunsa löytyvät lisämateriaaleina.

J•ENSUU

KIEKU
J•ENSUU

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

Lukutaito-ohjelma
Lukeva koulu

TERVEHDYS OPETTAJILLE!

Tämä Opettajan opas ja Tarinakirja ovat syntyneet kahden Joensuun kaupungin kieli- ja kulttuuriopetukseen työvälineitä ja opetusta kehittäneen työntekijän, Maria Pikkaraisen ja Sanna Kaaren, pitkällisenä ideointina ja ponnistuksena. Yhteistyössä on ollut mukana Joensuun valmistavan opetuksen opettajia sekä materiaalin kuvittanut taiteilija Mariia Fedulova, joka muutti itse Suomeen toisesta maasta ja opetteli suomen kieltä samaan aikaan kuvitustehtävän alkamisen kanssa.

Tarinakirja ja Opettajan opas suunniteltiin osaksi laajempaa kokonaisuutta ja niin, että se etenee Joensuun valmistavan opetuksen vuosikellon mukaan. Materiaalia voi käyttää myös itsenäisesti sanaston kartuttamiseen tai luetun ymmärtämisen ja kielenkäyttötilanteiden harjoituttamiseen. Materiaalia on esitelty useissa Opetushallituksen koulutuksissa ja työpajoissa. Opetushallituksen Lukutaito-ohjelma on huolehtinut materiaalin taitosta ja julkaisee tämän kokonaisuuden.

Tarinan päähenkilönä on Ukrainasta Suomeen muuttanut Matviy, joka esittäytyy heti kirjan alussa. Tarinassa VALO-luokan oppilaat tutustuvat toisiinsa aloittaessaan uutta lukuvuotta. Pian he löytävät yhteisen aarteen, joka vie heidät jännittävään seikkailuun. Kirjan tarina sisältää valmistavan opetuksen sanaston lisäksi mm. sananlaskuja ja tutustuttaa lukijat keskeisimpiin kaupungin paikkoihin, kuten museoon, kirjastoon, torin ympäristöön ja urheilualueisiin. Jokaisessa kappaleessa on aukeamalla pieni kuvasanasto. Laajempi, tulostettava sanasto löytyy lisämateriaalina. Tekstiin on kursivoitu kaikki verbit, ja ne on myös poimittu aukeamalle omaan tietoruutuunsa.

Tarinakirja on tarkoituksellisesti sanastoltaan ja tekstiltään monipuolinen ja soveltuu siksi hyvin myös suomen opetukseen eri oppimäärää opiskeleville alakoululaisille. Tarinakirjan tekstit löytyvät myös useammille eri kielille käännettynä ja myöhemmin myös eri kielillä kuunneltavina materiaaleina. Tarinakirjan jokaisessa kappaleessa keskitytään tiettyjen rakenteiden esittelemiseen osana tekstiä. Tarina etenee juonellisesti ja Joensuun vuosikellon sanaston mukaisesti.

Tarinan oheen tehty Opettajan opas sisältää ohjeet ja vinkit tarinan kappaleiden käsittelyyn. Jokaisesta kappaleesta on eritelty sisältöaines, kielioppiasia ja sanasto. Oppaassa on myös runsaasti vinkkejä sisältöjen toiminnalliseen opettamiseen. Toiminnalliset vinkit saattavat olla draamaharjoitteita tai leikkejä, joilla pyritään sanojen tai kielioppiasian harjoitteluun hieman eri tavalla. Osa harjoitteista on tuttuja leikkejä tai niiden variaatioita, osa Marian ohjaamissa teatterituokioissa syntyneitä uusia leikkejä. Erilaiset teatteri- ja draamaharjoitteet ovat kokemuksemme mukaan erittäin hauskoja ja tarttuvia tapoja oppia myös uutta kieltä! Opettajan materiaalista löytyy myös ideoita eriyttämiseen sekä kappalekohtaisia vinkkejä siihen, mitä kielioppiasiaa voi yhdistää kappaleiden eri tarinoiden käsittelyyn. Lisämateriaaleina löytyy tulostettavia tai yhdessä katsottavia kuvasivuja aihepiiriin liittyen. Lisämateriaalia eri aiheiden teatteriopetukseen löytyy pian julkaistavasta nonstop teatteriharjoitteiden oppaastamme.

Valoisia lukuhetkiä ja innostuksentäyteisiä kielenoppimishetkiä kirjan tarinan ja materiaalien parissa!

Joensuussa 18.11.2025
Maria & Sanna

Ohjeita opettajan oppaan käyttöön

KAPPALEEN OTSIKKO ON AINA VIHREÄLLÄ.

Yksi kappale on yleensä yhden aukeaman pituinen. Jos kappaleen asia on useammalla aukeamalla, se on mainittu kappaleen yhteydessä.

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

Opetettava aines ja apukysymykset on merkitty sinisellä.

KIELIOPPI JA RAKENNE

Kielioppiasia ja/tai rakenne on merkitty oranssilla. Tämä kielioppiasia löytyy myös tarinakirjan vastaavasta tekstistä. Opeteltavan rakenteen voi etsiä tekstistä.

SANASTO

Sanasto on violetti.

Tarinaa seuratessa opitaan keskeistä sanastoa ja kielioppia. Tarina on juonellinen, mutta sitä voi hyvin lukea kappale kerrallaan.

Tarinakirjassa kaikki verbit on *kursivoitu* ja ne on koottu perusmuodossa tekstisivulle.

Tarinan keskeisin sisältö on merkitty otsikon alle. Tarinassa olevat sananlaskut on poimittu oppaaseen **mustalla**. Lisäksi **mustalla** on merkitty joitakin toiminnallisia vinkkejä/leikkejä jokaiseen kappaleeseen. Opeoppaassa on myös lisäkuvia, jotka eivät ole mukana tarinakirjassa. Kuvien avulla voi opettaa keskeistä sanastoa, mutta ne eivät liity tarinaan.

Myös aiheeseen liittyvät videot on merkitty **mustalla**. Kaikki videot löytyvät Mahdollisuuksien matkalaukut -YouTubesta. Videoiden tekeminen jatkuu edelleen, joten seuraathan kanavaa!

Sanastoissa on enemmän sanoja, kuin on tarkoitus kerralla opetella. Opettaja voi valita opiskeltavien sanojen määrän oppilaiden tason ja tavoitteiden mukaan.

Minä tulin Suomeen Ukrainasta viime syksynä.
– Matviy
Olen kotoisin Japanista ja pidän laulamisesta.
– Umi
Olen kanadan-suomalainen ja rakastan urheilua.
– Tom
Minä muutin juuri Australiasta.
– Jason
Olen 10 vuotta vanha ja puhun portugalia. Kotimaani on Brasilia.
– Adriana
Hei, minä puhun viittä eri kieltä ja synnyin Nepalissa.
– Tara
Olen kotoisin Marokosta.
– Maissam
Minä asuin ennen Skotlannissa.
– Pat
Kotimaani on Syyria. Rakastan matematiikkaa ja tutkin tähtiä.
– Zamzam
30 °C
20 °C
10 °C
0
−10 °C
−20 °C
−30 °C
−40 °C

KUKA SINÄ OLET?

VALO-luokan oppilaiden, perheiden ja kotien esittelyt (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

ESITTELY Kuka sinä olet? Minä olen... Mitä kuuluu? Kuka sinä olet? Kuinka vanha sinä olet? Kuinka monta vuotta olet? Mistä maasta sinä olet? Millainen perhe sinulla on? Kuka hän on?

TERVEHDYKSET Sanotaan "hyvää huomenta" eri kielillä.

NUMEROT 0–20, sata, tuhat

KIELIOPPI JA RAKENNE

PERSOONAPRONOMINIT

minä, sinä, hän, me, te, he

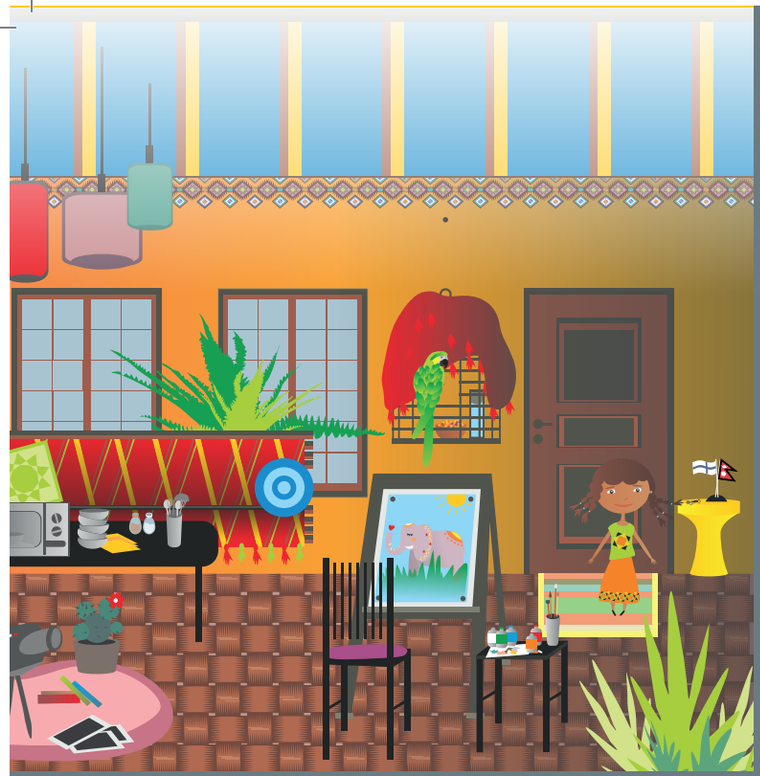
Minä olen... Minulla on...

Sinä olet... Sinulla on...

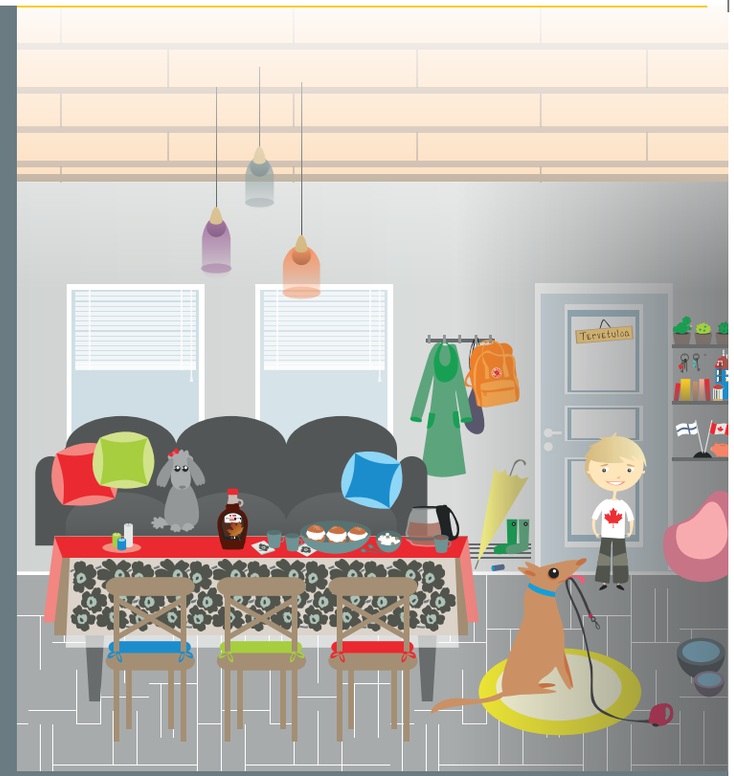
Hän on... Hänellä on...

SANASTO

PERHE suku, äiti, isä, sisko, veli, pikkusisko, isosisko, isoveli, vauva, kaksoset, isoäiti, mummi, isoisä, ukki, lapsi, lapsenlapsi, serkku, täti, setä, eno, lemmikkieläin, tyttö, poika

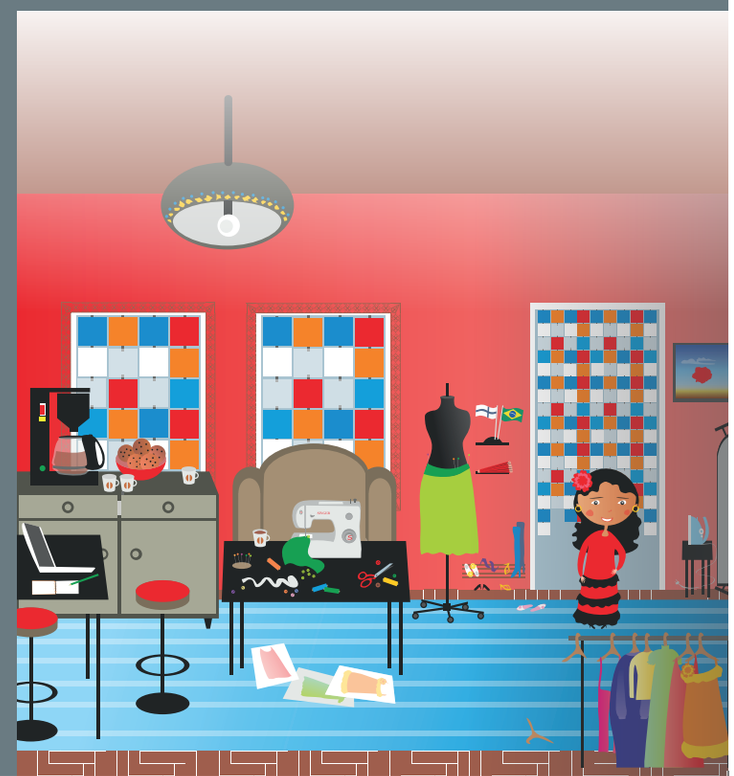

5
6
SHRESTHA
WILSON

Tervetuloa

2
3
ALI
SANTOS

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Tervehdyksiä eri kielillä**. Kirjoittakaa tervehdykset luokkanne oppilaiden kaikilla puhutuilla kielillä taululle/seinälle. Ottakaa tervehdykset osaksi jokapäiväistä aamupiiriä tai päivän aloitusta.

- **Määrittelyä**. Leikkikää leikkiä, jossa tervehditään aina valitulla kielellä ja vaihdetaan paria jokaisen tervehdyksen jälkeen. Kun tervehdykset sujuvat eri kielillä, voidaan seuraavassa vaiheessa esitellä oma nimi ja maa, josta on muuttanut Suomeen. Leikkiä voidaan myös varioida niin, että tervehdyksen jälkeen pari nimeää toisen ja sanoo asiat, jotka hän muistaa paristaan (maa, ikä, kieli, nimi). Käytetään kokonaisia ja opittuja lauseita määrittelyssä. Parit voivat auttaa toisiaan.

- **Geometriset kuviot**. Tehkää ryhmissä geometrisia kuvioita/patsaita opettajan antamalla kappaleen sanalla ilman puhetta. Katsokaa eri ryhmien muodostamat patsaat eri sanoista.

- **Monijalkainen perhe -leikki**. Opettaja antaa ryhmille tehtäväksi muodostaa perhe patsaina. Opettaja määrittelee patsaille sen, kuinka monta jalkaa tai kättä saa koskettaa maata. Jalkoja ja käsiä on aina vähemmän kuin ryhmän jäseniä.

- **Roolipiirros päähenkilöistä**. Piirtäkää ääriviivapiirroksina tarinan päähenkilöt. Kirjoittakaa roolipiirrosten ääriviivojen sisään faktoja, joita tiedätte lapsista ja ulkopuolelle joitakin havaintoja. Voitte täydentää havaintoja ja faktoja tarinan edetessä.

VIDEOT

Keitä perheeseen kuuluu?

Mistä olet kotoisin?

Tervehtiminen ja esittelyt

Kielet ja kulttuurit –soittolista

Ja erityisesti Ukrainan kieli ja kulttuuri

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Kevättä rinnassa**
- **Nälkäinen kuin susi**
- **Maitohammasta pakottaa**

ASEMALLA: MITÄ SINULLE KUULUU?

Matviyn mummo saapuu Suomeen

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

TUNTEET JA KUULUMISET

Mitä sinulle kuuluu? Miltä sinusta tuntuu?

KIELIOPPI JA RAKENNE

OLLA-VERBIN TAIVUTUS

Minä olen

Sinä olet

Hän on

Me olemme

Te olette

He ovat

Ollaan

SANASTO

TUNTEET iloinen, surullinen, hämmästynyt, pelokas, utelias, tyytyväinen, onnellinen, vihainen, väsynyt, janoinen, nälkäinen

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Sana sanalta tarina yhdessä**. Keksikää yhdessä tarina, jonka otsikkona on yksi kappaleen sananlaskuista. Tarina voidaan kertoa sana sanalta tarinana tai sana lauseelta tarinana tai opettajan johdolla niin, että hän kysyy kysymyksiä ja kirjoittaa tarinaa oppilaille näkyviin vastauksien mukaan. Näkyvillä voi olla myös tunnesanoja, joita käytetään esimerkiksi joka kolmannessa lauseessa.
- **Tunnelorut**. Toistakaa ohjaajan perässä jotakin tuttua lorua tai kappaleen sananlaskuja erilaisilla tunteilla. Mukaan voi liittää fyysistä toimintaa.
- **Mummon matkalaukku -leikki pareittain**. Toinen pareista nostaa matkalaukusta jonkun esineen ja ojentaa parilleen. Pari nimeää saamansa esineen ja toinen hyväksyy nimeämisen. Vaihdetaan rooleja. Leikkiä voidaan jatkaa niin kauan kuin riittää nimeämistä.
- **Mummon matkalaukku -leikki 2**. Luetellaan asioita, joita mummon matkalaukussa on. Ensimmäinen sanoo yhden asian. Seuraavan tulee muistaa ensimmäisen sanoma asia ja täydentää sitä jollakin muulla asialla. Koko ryhmä voi auttaa muistamisessa siinä vaiheessa, kun muistettavaa on jo paljon.
- **Mitä kuuluu -leikki.** Seisotaan piirissä. Jokainen näyttää liikkeellä ja ilmeellä päivän tunnetilan. Muut toistavat liikkeen ja joku nimeää tunteen.

VIDEOT

Tunnesanastoa

Joensuun rautatieasemalla

Jäätelökioski
1,5 €
Kauppahalli
Joensuu
2
mustikka
15 €
Mansikka
10 €

TORILLA JA KAUPASSA: MINKÄ VÄRINEN?

Seurataan torielämää ja tutustutaan mummoon

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

VÄRIT JA MÄÄRÄT, KYSYMYSSANAT

Minkä värinen? Mikä? Mitä? Kuinka paljon?
Kuinka monta?

Minkä värinen paita tytöllä on?
Mikä on pöydällä? Mitä koira tekee?

Kuinka paljon jäätelö maksaa? Kuinka monta lintua?
Mitä ruokaa ostetaan?

KIELIOPPI JA RAKENNE

PITÄÄ JOSTAKIN

Mistä sinä pidät? Mistä sinä tykkäät? Minä tykkään salaatista.

SANASTO

VÄRIT ruskea, oranssi, vihreä, violetti, musta, punainen, keltainen, sininen, harmaa, valkoinen

KASVIKSET , tomaatti, kurkku, porkkana, salaatti, paprika, sipuli, maissi, herne, punajuuri, lanttu, kukkakaali, papu, kiinankaali, munakoiso

MARJAT JA HEDELMÄT appelsiini, banaani, sitruuna, vesimeloni, omena, viinirypäle, greippi, päärynä, ananas, persikka, kirsikka, vadelma, mansikka, mustikka, puolukka

RUOKA makkara, hampurilainen, pillimehu, kananmuna, kana, sämpylä, leipä, juusto, kala, peruna, liha, pasta, riisi, jugurtti, keitto, puuro

MARKET

5.20 €
1.00 €
9.00 €
0.85 €
0.40 €
0.80 €
1.50 €
1.25 €
1.25 €
2.00 €
1.20 €
3.80 €
1.40 €
1.20 €
2.00 €
5.80 €
4.20

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Sydämessäni pomppi ainakin sata ilopalloa**
- **itkuhuutoraivari**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Värileikki**. Leikitään samaan tapaan kuin tuttua peililleikkiä. Edessä oleva henkilö luettelee eri värejä, joilla saa edetä hänen määrittelemänsä askeleiden verran eteen. Ensimmäisenä eteen päässyt leikkijä vaihtuu ohjeiden antajaksi.

- **Minä pidän -leikki piirissä**. Keskellä oleva aloittaa lauseen aina: "Minä pidän..." ja nimeää asian, josta pitää. Kaikki samasta asiasta pitävät vaihtavat piirissä keskenään paikkaa ja keskellä olija koettaa ehtiä jonkun paikalle. Viimeiseksi paikalleen ehtinyt tai paikkaa vaille jäänyt pääsee keskelle sanomaan: "Minä pidän..."

- **Tunteita**. Kertokaa pienryhmissä tai koko luokan kanssa yhdessä tilanteista, joissa olet ollut iloinen/surullinen/hämmästynyt/nälkäinen. Pohtikaa myös sitä, millaisilla asioilla olet tuonut iloa jollekin toiselle.

- **1–2–3 -peli marjoilla** (mustikka, mansikka, vadelma). Parit toistavat vuorotellen sanan kerrallaan: mustikka-mansikka-vadelma. Vuoron täytyy vaihtua jokaisen sanan jälkeen ja sanomista saa nopeuttaa mahdollisimman nopeaksi ilman taukoja. Seuraavassa vaiheessa "mustikka" jää pois ja se korvautuu jollakin liikkeellä (esimerkiksi käsien taputus yhteen). Kolmannessa vaiheessa myös "mansikka" korvautuu toisella, ohjaajan määrittämällä liikkeellä (esimerkiksi käsien heilautus ylös). Neljännessä vaiheessa myös "vadelma" saa oman liikkeensä ja leikki jatkuu pelkillä liikkeillä. Viimeisessä vaiheessa yhdistetään liikkeet ja sanat ja leikkiä tehdään mahdollisimman nopeasti. Mokailu ja nauraminen ovat erittäin sallittuja.

- **Pelatkaa värinopalla erilaisia asioita**. Väreihin voi koodata kappaleen kysymyksiä. Värinoppaa heittänyt vastaa kysymyksiin. Jokainen heittää noppaa vuorollaan ja vastaa värin mukaan kysymyksiin. Myös väri toistetaan aina nopan heittämisen jälkeen.

- **Tunne kasvaa piirissä**. Pohtikaa sanontaa "itkuhuutoraivari". Mitä tarkoittaa sana raivari? Esittäkää piirissä itkuhuutoraivarin ja muiden tunteiden ilmeitä. Seuraava henkilö piirissä kasvattaa edellisen ilmettä jollakin tavalla. Koko kehoa saa käyttää ilmaisun välineenä.

VIDEOT

Kaupungissa, kaupungin paikat

Ruokaostoksilla, ruokasanat

Kahvilassa tilaaminen

Värisanasto

Värikäs maailma

Tunnesanasto

Mistä sinä pidät?

59.5

MATVIYN KOTONA

Mummolle esitellään Matviyn kotia

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Kisu tahtoo kodin -leikki**. Leikissä seisotaan piirissä ja yksi leikkijöistä on keskellä. Keskellä oleva toteaa vuorotellen piirissä olijoille: "Kisu tahtoo kodin". Piirissä olija vastaa: "kysy naapurista". Kyselijä koettaa saada piirissä olijat nauramaan ilvehtimällä tai muuten esittämällä, jolloin nauraja pääsee kyselijäksi keskelle.

- **Ukrainalaiset sanat ja sanonnat**. Opetelkaa sanoja ja numeroita ukrainaksi videolta (linkki vieressä).

VIDEOT

Ukrainan kieli ja kulttuuri

PÄIVÄKODIN PIHALLA: MITÄ TAPAHTUU?

Matviyn pikkusisaret viedään päiväkotiin ja esitellään mummolle pihan leikkiväleineitä

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN KERTOMAAN, MITÄ PIHALLA TAPAHTUU.

Mitä tapahtuu? Mitä poika tekee?

Poika liukuu liukumäessä.

Mitä lapset tekevät?

Lapset leikkivät hiekkalaatikolla.

KIELIOPPI JA RAKENNE

PREESENSVERBIEN TAIVUTUSTA

minä keinun

sinä keinut

hän keinuu

me keinumme

te keinutte

he keinuvat

keinutaan

SANASTO

PIHAVERBEJÄ liukua, keinua, heittää, kiivetä, pelata, potkaista, roikkua, osua, leikkiä, hypätä, kaatua, pudota, pyöräillä, nousta

PÄIVÄKOTISANASTOA liukumäki, keinu, kiipeilyteline, maali, kori, ulkovalvoja, leikkikaveri, hiekkalaatikko, ämpäri, lapio, karuselli, piha, lyödä, töniä, potkia, sattua, riidellä, tapella, suuttua, itkeä, selvittää, pyytää (anteeksi), sopia, halata, lohduttaa, nauraa, hymyillä

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

Opetellaan suomalaisia pihapelejä:
- tervapataa
- polttopalloa
- kahden tulen välissä
- kirkonrottaa
- kymmenen tikkua laudalla jne.

Tervetuloa

PÄIVÄKODISSA: MITÄ SYÖDÄÄN?

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

RUOKAILUUN LIITTYVIÄ ASIOITA

Mitä ruokaa tänään on?

KIELIOPPI JA RAKENNE

OMISTAMISEEN LIITTYVÄ RAKENNE

Kenellä on? Mitä vaatteita sinulla on? Mitä hän tekee? Minulla on... Sinulla on... Hänellä on... Meillä on... Teillä on... Heillä on...

VERBIN TAIVUTUS PERSOONAMUODOISSA

Minä istun. Sinä istut. Hän istuu. Me istumme. Te istutte. He istuvat. Istutaan.

VERBIT istua, seisoa, kävellä, hyppiä, maata, juosta, tulla, mennä, ottaa, antaa, pestä, nukkua, syödä, juoda, avata, sulkea, vetää, työntää

OBJEKTI Minä katson sinua. Minä maistan omenaa.

DEMONSTRATIIVIPRONOMINIT
tämä, tuo, se, nämä, nuo, ne

SANASTO

ATERIAT aamupala, lounas, välipala, päivällinen, iltapala

RUOKAILU lusikka, haarukka, veitsi, lasi, lautanen, tarjotin, kattila, paistinpannu, kahvikuppi, kannu, muki, vesi, maito, leipä, voi, lautasliina

SISÄVAATTEET pusero, t-paita, kauluspaita, huppari, toppi, villatakki, mekko, hame, housut, farkut, shortsit, alushousut, sukat, sukkahousut, pitkät kalsarit, vyö, tossut, huivi, fleece-takki, yöpaita, pyjama, aamutakki, verkkarit, henkselit

ULKOVAATTEET takki, ulkohousut, sadetakki, haalari, kypärämyssy, kaulaliina, kaulahuivi, hattu, lippis, pipo, huppu, lapaset, sormikkaat, hanskat, rukkaset, kengät, lenkkarit, saappaat, villasukat, sateenvarjo, heijastin, nappi, vetoketju, neppari, kuminauha, kurahousut

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Hedelmäsalaatti-leikki**. Hedelmäsalaatin lisäksi voidaan leikkiä esimerkiksi kasvissoppaa ja marjasmoothieta ja käyttää näihin liittyviä sanoja.
- **Tavuleikki**. Leikkikää pidempien kappaleen sanojen tavuttamisleikkiä taputtaen. Esimerkiksi sanassa mu-na-koi-so täytyy kuulua neljä taputusta tai olla yhtä monta erilaista liikettä. Jokainen osallistuja sanoo ja taputtaa vain yhden tavun kerrallaan ja heittää tavun seuraavalle taputtajalle piirissä. Samaa sanaa toistetaan tietty aika. Ohjaaja vaihtaa sanan uuteen haluamassaan kohdassa.
- **Geometriset kuviot**. Muodostakaa geometrisia kuvioita pienissä ryhmissä. Muodostetaan sovitun kokoisissa ryhmissä annetusta sanasta patsaita äänettömästi. Tekemisen aikana ei puhuta, vaan koetetaan saada patsaat muodostettua hiljaisesti ilman ääntä, yhdessä liikkuen. Aiheena kuvioissa/patsaissa: ruokailuvälineet ja astiat. Seuraavassa vaiheessa voidaan nimetyn asian eteen liittää jokin adjektiivi: "likainen haarukka", "iloinen lautanen" jne.

VIDEOT

Ruokavälitunnilla

Millaisia ovat hyvät pöytätavat?

Suomalainen päiväkoti – kurkista millainen on päiväkodin arki

KEHONOSAT: KENELLÄ ON KIHARAT HIUKSET?

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

KEHONOSAT JA OMINAISUUKSIA

Minulla on pitkät hiukset.
Minulla on ruskeat silmät.
Minä olen pitkä.

KIELIOPPI JA RAKENNE

OMISTAMISTA

Kenellä on? Tomilla on...

Pojalla on...

Kissalla on...

SANASTO

KEHONOSAT käsi, sormi, jalka, varvas, hius, hiukset, vatsa, peppu, otsa, poski, leuka, kaula, pää, niska, selkä, olkapää, kyynärpää, ranne, kämmen, kylki, lantio, vyötärö, reisi, polvi, sääri, pohje, kantapää, nilkka, jalkapohja

KASVOT nenä, suu, silmä, korva, kulmakarvat, silmäripset, huuli, hammas

KÄDET peukalo, etusormi, keskisormi, nimetön, pikkurilli

pitkät hiukset, lyhyet hiukset, suorat hiukset, kiharat hiukset, otsatukka, letti, poninhäntä, nuttura, kalju, siilitukka

katsoo, näkee, haistaa, maistaa, kuulee, kuuntelee, puhuu, huutaa, rakastaa, pitää, tykätä

AISTIT näkö, kuulo, haju, maku, tunto

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Kehonosa johtaa liikettä**. Opettaja sanoo jonkin kehonosan, jonka johdolla lähdetään liikkumaan tilassa. Mainittu kehonosa on erityisen iso/raskas/pitkä jne. ja vie liikettä eteenpäin. Opettaja voi pysäyttää liikkujat patsaiksi ja yhdessä voidaan katsella joitakin liikkujia esimerkkeinä. Tästä on myös helppo kehittää kohtauksia, joissa kaksi oppilasta liikkuu tietty kehonosa johtaen ja muut katselevat.

- **Montako sormea selässä?** Pareista toinen asettaa kymmenestä sormestaan haluamansa määrän vasten toisen selkää. Toinen yrittää päätellä, kuinka monta sormea koskee hänen selkäänsä.

- **Orkesterin johtaja**. Seistään ringissä. Yksi poistuu oven taakse ja muut päättävät, kuka on orkesterin johtaja. Orkesterin johtaja vaihtaa liikettä mahdollisimman huomaamattomasti ja muut seuraavat mahdollisimman nopeasti. Ulkopuolelta tullut henkilö koettaa päätellä katselemalla, kuka on orkesterin johtaja.

- **Käsipäivää, jalkapäivää ja kortit**. Ryhmä tervehtii paria ohjaajan määrittelemällä kehonosalla. Käskyjä tervehtimisestä annetaan useamman kerran peräkkäin samalla kehonosalla. Jos ko. kehonosaa on kaksi (kädet, jalat), vaihdetaan tervehtivää puolta koko ajan. Ohjaaja voi pyytää myös vaihtamaan paria erillisellä käskyllä ja vaihtaa samalla kehonosaa. Ohjaajan sanoessa "kortit", parit asettuvat vastakkain ja vetävät esiin oman, kuvitteellisen korttipakan. Ohjaaja määrittelee korttipakan aiheen, esimerkiksi kehonosat, värit tai numerot. Parit aukaisevat yhtaikaa kuvitteellisen korttipakan ja nimeävät (=sanovat ääneen) samaan aikaan oman korttinsa. Jos parilla on sama kortti, nopeampi saa itselleen pisteen huutamalla: "NAPS". Leikkiä voidaan taas jatkaa kehonosatervehdyksillä uuden parin kanssa.

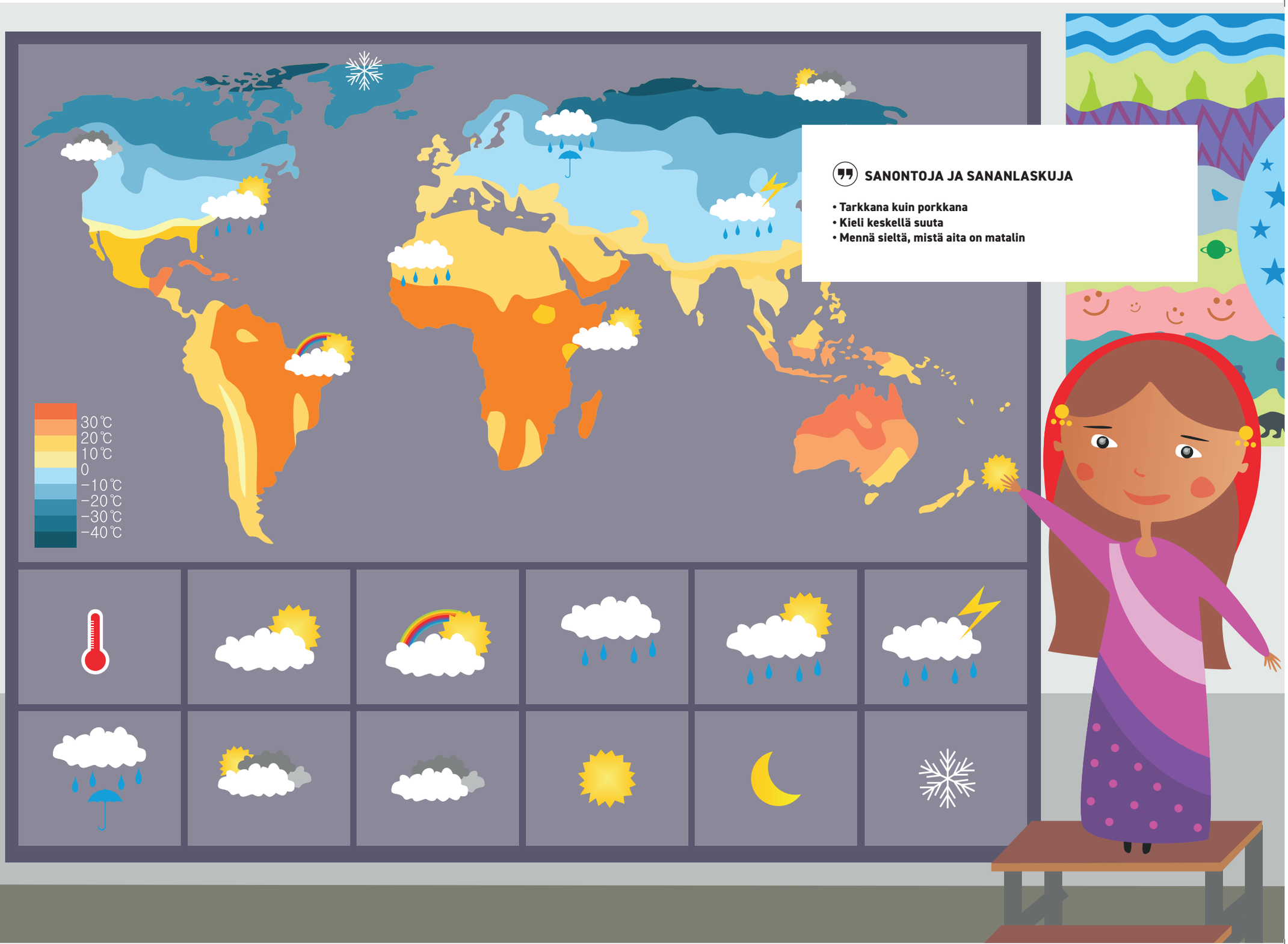
- **Monijalkainen kummajainen**. Oppilaat muodostavat sovitun kokoisia ryhmiä. Ohjaaja kertoo, kuinka monta yhteispatsaan jalkaa ja kättä saa koskea maata. Oppilaat muodostavat patsaat, joissa on aina vähemmän pintaa koskettavia raajoja kuin mitä ryhmässä on. Ryhmä muodostaa omaperäisiä kosketuspintoja ja patsaita.

VIDEOT

Kuvaillaan ihmisiä

Lotan päivä / kehonosat

Mitä aistit ovat?

30 °C
20 °C
10 °C
0
−10 °C
−20 °C
−30 °C
−40 °C
SANONTOJA JA SANANLASKUJA
• Tarkkana kuin porkkana
• Kieli keskellä suuta
• Mennä sieltä, mistä aita on matalin

LUOKASSA: MILLAINEN SÄÄ TÄNÄÄN ON?

Tutustutaan VALO-luokan oppilaisiin

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

AJAN JA SÄÄN ILMAISUJA

vuorokaudenajat, kuukaudet, viikonpäivät, vuodenajat

Mikä päivä tänään on? Millainen sää on? Milloin jotain tapahtuu?

KIELIOPPI JA RAKENNE

SANALUOKAT

substantiivit, adjektiivit ja verbit

SANASTO

AIKA vuosi, sekunti, minuutti, tunti, toissa päivänä, eilen, tänään, huomenna, ylihuomenna, tasan, puoli

SÄÄ aurinko, sade, tuuli, lumihiutale, pilvi, ukkonen, salama, helle, pakkanen, sumu, lämpötila, säämerkki, säätiedotus, myrsky, räntäsade, lumipyry, raekuuro, viima, tihkusade, kaatosade (substantiiveja)

aurinkoinen, sateinen, tuulinen, luminen, pilvinen (adjektiiveja)

paistaa, sataa, tuulla, sataa lunta

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Päivän tunnesäätila**. Käyttäkää säämerkkejä kuvaamaan päivän tunnetta. Osallistujat voivat seisoa piirissä ja näyttää vuorollaan liikkeinä säätilamerkin, joka kuvaa päivän tunnetta. Alkuun voidaan keksiä säätiloja kuvaavat merkit yhdessä.

- **Sääennuste**: aurinkoa, tuulta, sadetta. Osallistujat seisovat piirissä. Ohjaaja aloittaa katsomalla yhtä piirissä olevaa silmiin ja sanomalla hänelle jonkun kolmesta sanasta. Samalla ohjaaja lähtee siirtymään tämän henkilön paikalle piirissä. Aurinkoennusteella liikutaan tavallisesti kävellen, tuuliennusteella pidetään käsiä korvien päällä ja sade-ennusteella suojellaan päätä käsillä. Käskyn saanut henkilö katsoo jotakin toista piirissä ja sanoo jonkun kolmesta sanasta. Harjoitus jatkuu tätä kaavaa toistaen. Kolmea sanaa voi vaihtaa muihin sääsanoihin ja vaihtaa myös liikkeet tämän mukaan.

- **Sananlaskutarina**. Keksikää yhdessä tarina, jonka otsikkona on yksi kappaleen sananlaskuista. Tarina voidaan kertoa sana sanalta -tarinana tai sana lauseelta -tarinana. Vaihtoehtoisesti tarina voidaan koota opettajan johdolla niin, että hän kysyy kysymyksiä ja kirjoittaa tarinaa oppilaille näkyviin vastauksien mukaan. Näkyvillä voi olla myös ajanmääreitä (eilen, tänään, huomenna, tasalta, puolelta), joiden paikan opettaja voi määritellä tarinan väleihin.

VIDEOT

Sääsanasto

Sääennuste

Vuorokausi ja kellonajat

Vuodenajat, kuukaudet ja viikonpäivät

30°C
20°C
10°C
0
−10°C
−20°C
−30°C
−40°C

KOULUSSA: LUKEEKO TYTTÖ KIRJAA?

Matematiikan tunnilla VALO-luokassa

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

KOULUSANASTOA JA KOULUVERBEJÄ

Onko sinulla kynä? Ei ole, minulla on viivoitin.
Onko sinulla kirja? Kyllä, minulla on kirja.

KIELIOPPI JA RAKENNE

-KO? KÖ? -KYSYMYKSET

Viittaako poika? Kysyykö opettaja kysymyksen?

SANASTO

KOULUSANAT kynä, kumi, viivoitin, teroitin, penaali, sakset, liima, kirja, vihko, pulpetti, reppu, laukku, taulu, oppilas, opettaja, paperi, maapallo, kartta

KOULUVERBIT lukea, kirjoittaa, laskea, viitata, kysyä, vastata, kuunnella, kertoa, odottaa, jonottaa, piirtää, maalata, leikata, liimata, heittää roskiin

OPPIAINEET suomen kieli, matematiikka, ympäristöoppi, kuvataide, musiikki, liikunta, käsityö

MUSIIKKIA JA KÄSITÖITÄ rytmikapulat, piano, kitara, ukulele, nokkahuilu, rumpu, triangeli, marakassi, quiro, neula, kangas, lanka, ompelukone, saha, vasara, naula, lauta, ommella, sahata, naulata, terävä, tylppä

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Kysymyksiä vain**. Oppilaat ovat kahdessa jonossa vastakkain. Jonon ensimmäinen kysyy toisen jonon ensimmäiseltä kysymyksen, johon toisen on vastattava myös kysymyksellä. Kysymykset kysyttyään jonojen ensimmäiset menevät viimeisiksi omissa jonoissaan. Esimerkiksi näin: Kysyjä 1: "Mikä sinun nimesi on?" Vastaaja 1: "Oletko sinä Veera?" Kysyjä 2: "Missä sinä asut?" Vastaaja 2: "Asutko sinä täällä?"

- **Kysymyksiä ja käsitteitä valitusta sanasta**. Yksi osallistujista valitsee tai nostaa pakasta yhden sanakortin kappaleen tai aiemman kappaleen sanoista. Muiden pitää koittaa arvata sana esittämällä vähintään viisi määrittelevää kysymystä, joihin voi vastata vain "kyllä" tai "ei". Vasta näiden kysymysten jälkeen saa esittää arvauksen. Jos arvaus on oikein, arvannut saa nostaa seuraavan sanakortin. Jos arvuutus menee väärin, on kysyttävä vähintään kaksi uutta määrittelykysymystä. Esimerkkejä sanasta "oppilas" (Onko se esine? Ei. Onko se tekemissana? Ei. Onko se ihminen? Kyllä. Onko se aikuinen? Ei. Onko se lapsi? Kyllä. --> Onko sana "oppilas"?). Helpotettuna versiona voidaan leikkiä niin, että taululla on alun luokittelukysymyksiä apuna ja/tai kappaleen kuva tai joku muu kuva on kokonaan esillä ja sana on mukana kuvassa. Ohjaajan tehtävänä on varmistaa, ettei sanaa arvuutella liian aikaisin, vaan luokitellaan ensin käsitteitä.

- **Mitä tiedät ystävästäni -leikki**. Leikitään tuttua leikkiä ja harjoitellaan erilaisten kysymyksien tekemistä.

- **Lasketaan yhdessä seitsemään tai mahdollisimman pitkälle**. Lasketaan yhdessä siten, että yksi vuorollaan voi sanoa yhden numeron. Vuoroja ei sovita millään merkeillä tai elehtimällä, vaan koetetaan löytää yhteinen ymmärrys sanoitta siitä, miten laskeminen etenee. Jos kaksi tai useampi oppilas sanoo yhtä aikaa saman numeron, aloitetaan laskeminen alusta. Miten pitkälle ryhmänne pääsee laskemisessa? Tämä harjoite vaatii täydellistä keskittymistä.

- **Mikä oppitunti?** Ohjaaja jakaa jokaiselle pienryhmälle yhden tai kaksi kouluverbiä. Ryhmä esittää miimisen kohtauksen joltakin oppitunnilta, jossa saa puhua vain annettuja verbejä käyttäen. Muut ryhmät arvaavat, mikä oppitunti on kyseessä.

VIDEOT

Ko- kö -kysymykset

Musiikkiluokassa

Käsityöluokassa

Tervetuloa kouluun

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Jänishousu**
- **Kuin seipään niellyt**

URHEILUKENTÄLLÄ: OSAATKO HYPPIÄ, POMPPIA, LOIKKIA?

VALO-luokka urheilukentällä, Pat satuttaa jalkansa

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

ERILAISIA TAPOJA KUVATA TEKEMISTÄ

Mitä sinä osaat? Minä osaan juosta. Mitä sinä et osaa tehdä? Minä en osaa pinkoa.

KIELIOPPI JA RAKENNE

VERBIN KIELTOMUODOT

Hän ei heitä. Minä en pelaa.

SYNONYYMIT hyppiä, pomppia, loikkia, heittää, viskata, nakata, juosta, pinkoa,

IMPERATIIVI Juokse kentän ympäri. Juoskaa kovempaa. Älä juokse. Älkää harppoko.

SANASTO

SYNONYYMIT harppoa, rynnätä, kirmata, kävellä, talsia, sipsuttaa, lampsia, taapertaa, katsoa, tuijottaa, tarkkailla, katsella, vilkaista, ymmärtää, tajuta, käsittää, oivaltaa, älytä, nauraa, hihittää, kikattaa, räkättää, tirskua, suuri, iso, valtava, kookas, kaunis, nätti, viehättävä, sievä, likainen, sotkuinen, epäsiisti, suttuinen

TALVI pulkka, liukuri, rattikelkka, potkuri sukset, sauvat, monot, luistimet, kypärä, maila, kiekko, lumi, lumikengät, lumipallo, lumiukko, lumilinna, lumihiutale, jääpuikko, hiihtää, luistella, laskea, lasketella, kaatua, rakentaa

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Minä osaan pomppia**. Keskellä oleva sanoo ja näyttää jonkun asian, jota hän osaa tehdä. Muut toistavat ja piirissä seuraava sanoo jonkun asian, jota keskellä oleva ei osaa tehdä. Hän menee keskelle ja näyttää ja toistaa myös sanomalla saman, nyt muodossa "Minä osaan..." Ryhmä toistaa sanotun asian ja seuraavana piirissä oleva sanoo jonkun asian, jota keskellä oleva ei osaa tehdä. Leikki jatkuu samalla kaavalla.
  Esimerkki. Keskellä oleva: "Minä osaan hyppiä!" (Hyppii keskellä.) Muut: "Sinä osaat hyppiä!" Piirissä vuorossa oleva: "Sinä et osaa tuijottaa. Minä osaan tuijottaa." (Menee keskelle ja tuijottaa.) Muut: "Sinä osaat tuijottaa".

- **Talvisanat siamilaisittain, kerrontaa**. Parit istuvat vastakkain. Toinen pareista vuorotellen avaa kuvitteellisen talviaiheisen kuvan ja nimeää sen niin hitaasti, että toinen ehtii mukaan sanomaan samaa sanaa. Sanoja sanotaan vuorotellen: "pulk-ka", "liu-kuri", "lu-mi-pal-lo"... Vaikeutetussa vaihtoehdossa sanotaan sanan sijasta lause: "Mi-nä las-ken liu-ku-ril-la mä-ke-ä". "Jää-kiek-ko on haus-kaa".

- **Mitä minä teen?** Toinen pareista kysyy: "Mitä minä teen"? Toinen ehdottaa jotakin kappaleen synonyymisanoista (sanat voivat olla listana taululla) ja ehdotuksen saanut alkaa tehdä tätä miimisesti. Kyselijän ja tekijän vuoro vaihtuvat ja leikki jatkuu samalla kaavalla.

- **Kapteeni käskee**. Leikitään tuttua leikkiä ja harjoitellaan imperatiivin käyttöä. Jos kapteeni käyttää jotakin muuta kuin imperatiivia, ei saa tehdä pyydettyä asiaa.

VIDEOT

Mitä talvella tehdään?

Supersankaritarina

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- Sairaus saapuu juoksemalla, poistuu etanan askelilla
- Jalka on ”poikki”

Pese kädet usein huolellisesti vedellä ja saippualla.

SAIRAALASSA: SOITA APUA! LAITA LAASTARI!

Pat käy ensiavussa

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

HÄTÄNUMEROON SOITTAMINEN

Kuka soittaa? Mitä? Missä?
Kuka tarvitsee apua?

KIELIOPPI JA RAKENNE

VERBIN PERUSMUOTO

soittaa, mennä, tulla, levätä

NESESSIIVIRAKENNE

täytyy / pitää: Sinun pitää mennä lääkäriin.
Minun täytyy levätä.

IMPERATIIVIN KERTAUS mene, lepää

SANASTO

SAIRAUS päänsärky, kuume, kuumemittari, yskä, kurkkukipu, nuha, nenäliina, lääkäri, sairaanhoitaja, potilas, lääke, vatsakipu, haava, laastari, kipsi, rokotus, kylmäpussi, sairas, terve, sairastaa, parantua, yskiä, niistää, oksentaa

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Sinun täytyy mennä -leikki**. Työskennellään pareina. Toinen pareista nostaa sanastokorteista jonkun kehonosan ja kertoo: "Minulla on käsi kipeänä". Toinen pareista nostaa työpaikat korteista yhden kortin ja vastaa sen mukaan: "Sinun pitää mennä kirjastoon." Leikkiä jatketaan rooleja vaihtaen.

- **Hätäpuhelun soittaminen -leikki**. Työskennellään pareittain. Toinen esittää potilaan ystävää, toinen hätänumeroon vastaavaa/lääkäriä/terveydenhoitajaa. Potilaan ystävää esittävä nostaa korttipinosta (sanasto: sairaudet) jonkun sairauden ja toisesta pinosta jonkun paikan (sanasto: työpaikat). Potilaan ystävä soittaa hätänumeroon/lääkärille/terveydenhoitajalla ja kertoo, mikä ystävää vaivaa. Lääkäri/terveydenhoitaja kysyy, missä potilas on jne.

- **Päänsärky, mahakipu, kuume, selkäkipu, jalka poikki**. Ohjaaja sanoo, mikä paikka on kipeänä, ja osallistujat näyttävät sovitulla liikkeellä kunkin sairauden. Esimerkiksi päänsäryssä kädet nostetaan pään päälle, mahakivussa käydään mahalleen, selkäkivussa selälleen, jalka poikki -vaivassa nostetaan oikea jalka eteen ylös. Ohjaaja toistaa sairauksia nopeasti ja viimeisenä liikkeen tehnyt putoaa leikistä pois. Viimeiseksi leikkimään jäänyt voittaa pelin. Leikkiä voidaan pelata alkuun ilman pudotuksia ja toistaa haluttu määrä. Sairauksien lisäksi voidaan sanoiksi vaihtaa henkilöitä (lääkäri, sairaanhoitaja, potilas) ja asioita (kuumemittari, lääke, nenäliina) jne.

- **Väärä kipu**. Tehkää piiri. Piirin keskellä oleva näyttää, mikä paikka hänellä on kipeänä ja sanoo jonkun muun kivun, mitä näyttää. Piirissä olevat sanovat yhdessä sen, mitä keskellä oleva näyttää. Seuraavaksi keskelle menevä sanoo toistaen tämän kehonosan kivun, mutta näyttää jotakin muuta. Seuraava keskelle menevä toistaa taas ryhmän korjaaman sanan ja näyttää jotakin muuta.

VIDEOT

Lotta lääkärillä

SKEITTIPUISTOSSA: MITÄ VOI HARRASTAA KESÄLLÄ JA TALVELLA?

Lapset tapaavat skeittipuistossa kuuluisan urheilijan (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

HARRASTUKSISTA KERTOMINEN

Mikä sinun harrastuksesi on?
Minun harrastukseni on skeittaus.

Mitä sinä harrastat? Minä harrastan hiihtoa.

HARRASTUSSANASTOA

lukeminen, soittaminen yms.

KIELIOPPI JA RAKENNE

YHDYSSANAT

kori + pallo = koripallo,

pesä + pallo = pesäpallo

SANASTO

HARRASTUKSET uinti, jalkapallo, jääkiekko, yleisurheilu, sähly, tanssi, baletti, pelata, tanssia, uida, voimistelu, pesäpallo, luistelu, tennis, ratsastus, laskettelu, koripallo, rullalautailu, lentopallo, sulkapallo, suunnistus, hiihto

KUUKAUDET JA VIIKONPÄIVÄT
Tammikuussa on pakkasta. Lokakuussa on syysloma.
Maanantaina on kerho. Tiistaina menemme uimahalliin.
Viime viikolla... Tällä viikolla... Ensi viikolla/vuonna...

1

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Norsu, palmu, gorilla urheiluun liittyvillä yhdyssanoilla**. Valitaan kolme yhdyssanaa ja niille liikkeet siten, että keskellä olijalla on oma liike ja sivuilla olijoilla toiset liikkeet norsu, palmu ja gorilla -leikin tapaan. Mokailu on sallittua ja ohjaaja tarttuu mokailuihin ja pyytää ryhmää keksimään mokaliikkeeseen sopivan uuden yhdyssanan niin, että leikin lopussa yhdyssanoja eli vaihtoehtoja on enemmän kuin alussa. Leikki on tylsä, jos se toimii ilman liikemokia, joten sanojen määrää tulee kasvattaa leikin edetessä.
- **Läpsypiiri viikonpäivillä tai kuukausilla**. Piirissä olijat istuvat jalat edessään istunnassa piirissä. Ensimmäinen piirissä sanoo jonkun piirissä olijan nimen, ja tämän on sanottava mahdollisimman nopeasti joku viikonpäivä, seuraava viikonpäivä tai kuukausi. Keskellä olija yrittää ehtiä koskettaa piirissä olevaa sanojaa esimerkiksi sanomalehdellä varpaisiin, ennen kuin tämä ehtii aloittaa sanan sanomisen. Jos keskellä olija ehtii koskettaa sanojaa aiemmin, tästä tulee keskellä olija. Peliä voidaan vaikeuttaa niin, että seuraavan sanan on oltava seuraava viikonpäivä tai kuukausi tai niin, ettei seuraavaa sanaa saa olla sanottu, ennen kuin kaikki muut sanat sanottu.

VIDEOT

Vuodenajat, kuukaudet ja viikonpäivät

Harrastussanasto

Miten frisbeegolfia pelataan?

Suomen kansallispeli: miten pesäpalloa pelataan?

Kuntosalilla

Vaellus kansallispuistossa

METSÄSSÄ: MIKSI KOIRA KAIVAA?

Lapset löytävät metsästä aarteen ja innostuvat selvittämään esineen merkitystä (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

MIKSI-KYSYMYKSET

Miksi koira kaivaa? Koira kaivaa, koska...

LUONTOSANASTOA Mitä metsästä löytyy?

VAHVUUKSIA JA TUNNESANOJA

Miltä lapsista tuntuu? Kuka on utelias?

KIELIOPPI JA RAKENNE

NESESSIIVIRAKENNE pitää tehdä, täytyy tehdä, on pakko, ei pidä, ei tarvitse

Metsässä ei tarvitse pelätä.
Meidän ei tarvitse juosta.

VERBIN PERUSMUOTO Mitä meidän pitää tehdä? Meidän pitää miettiä. Meidän ei pidä kilpailla.

SANASTO

Etsiä, löytää, kaivaa, katsoa, tutkia metsä, havupuu, lehtipuu, kuusi, mänty, koivu, kataja, haapa, pihlaja, lehti, neulanen, käpy, juuret, oksa, runko, pensas, pajunkissat, pihlajanmarjat, tuohi, kaarna, kanto, kivi, polku, pesä, heinä, kukka

mitali, pokaali, palkinto, voittaja, kilpailu, katsomo, voittaa, hävitä, onnitella

TUNNE, VAHVUUS iloinen, surullinen, vihainen, ystävällinen, nolo, hämmästynyt, ujo, peloissaan, onnellinen, pettynyt, kyllästynyt, väsynyt, janoinen, nälkäinen, ilkeä, levoton, avulias, kateellinen, ylpeä, rauhallinen, rakastava, hermostunut, epävarma, tyytymätön, ihastunut, itsevarma, raivostunut, komea, kiva, ihana, tarkka, rohkea, puhelias, yksinäinen, luotettava, utelias, rehellinen, päättäväinen, vahva, reilu, kiltti, ahkera, kannustava, huumorintajuinen, innostunut, energinen, määrätietoinen, järjestelmällinen, itsenäinen, varovainen, kärsivällinen, nöyrä, yhteistyökykyinen, luottavainen, avoin, rento, puolensa pitävä, luova, neuvokas, uskollinen, joustava, ymmärtäväinen

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Lähteä lapasesta**
- **Puhaltaa yhteen hiileen**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Tunneääripääpatsaat**. Tehdään pienryhmissä (vähintään kolme henkilöä, mielellään enemmän) tunneääripääpatsaita.

- **Lempitunnetila**. Osallistujat ovat piirissä. Yksi vuorollaan kertoo oman lempitunteensa ja näyttää siihen liittyvän liikkeen tai ilmeen. Muut toistavat perässä sanomisen ja liikkeen/ilmeen. Esimerkiksi ensimmäinen sanoo: "Minä olen onnellinen" *(samalla sanoja hyppää ylös).* Muut: "Sinä olet onnellinen" *(hyppäävät samalla tavalla kuin ensimmäiseksi tunnetilan sanonut).*

- **Tunneruudut**. Ohjaaja jakaa tilan erilaisiin tunneruutuihin. Apuna voidaan käyttää sanojen lisäksi tunnekuvia. Osallistujat liikkuvat eri osassa tilaa ja vaihtavat liikkumistaan ja olemistaan tunneruudun mukaan. Seuraavassa vaiheessa voidaan lisätä joku helppo sanonta tai tervehdys, jota toistetaan tunneruudun tunteen mukaan. Tunneruudut voivat olla myös piirissä, ja paikan vaihtaminen tapahtuu aina esimerkiksi myötäpäivään ohjaajan antamasta merkistä. Lopuksi osallistujat saavat valita mieluisan tunneruudun ja esittää siinä tervehdyksen/sanomisen valitulla tunteella.

- **Sananlaskut eri tunteilla**. Erilaisten sananlaskujen toistaminen ohjaajan johdolla erilaisilla tunnetiloilla. Tunnetilat voidaan valita sanomalla tai kortteja nostamalla. Sananlaskujen sijasta voidaan käyttää mitä tahansa lorua tai lyhyttä runoa. Sanomiseen voidaan yhdistää joku liike.

- **Kätketyt ajatukset**. Hyödyntäkää aiemmin tehtyjä roolipiirroksia päähenkilöistä. Valitkaa yksi tai useampi päähenkilöistä ja tehkää hänelle/heille rooliin sopivia puhuttuja sanoja aarteen löytyessä. Toinen henkilö puhuu nämä sanat, toinen esittää kätketyt ajatukset, joita ei uskalleta sanoa ääneen. Voidaan tehdä myös pareittain, jolloin toisella puhutut vuorosanat ja toisella kätketyt ajatukset. Katsotaan tehdyt tilanteet ja pohditaan, mitä kätketyt ajatukset paljastavat henkilöstä jännittävällä hetkellä.

VIDEOT

Tunnesanastoa

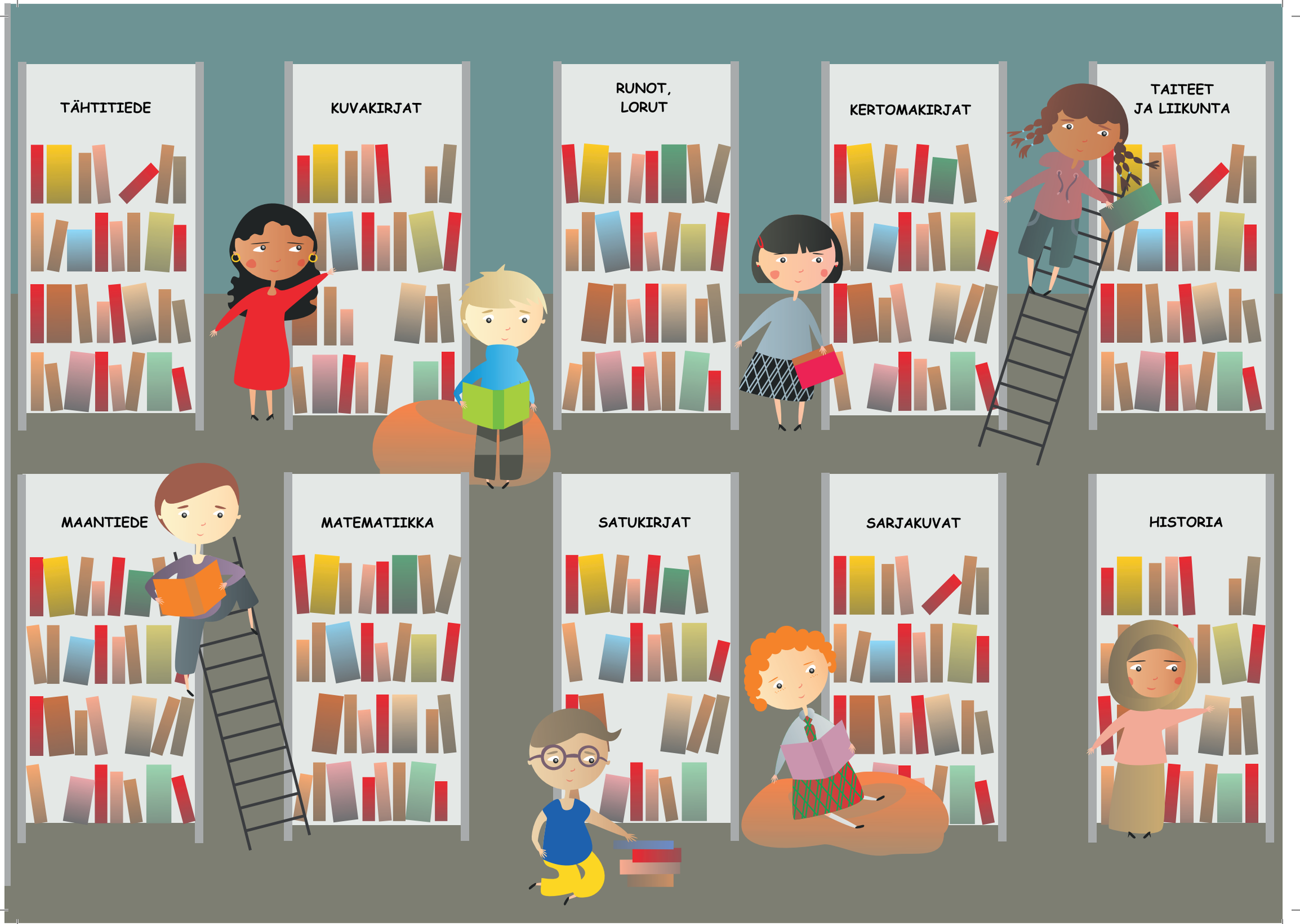
Vahvuudet

Mitä tehdä metsässä?

Suomen vuodenajat

Retki puolukka-metsään: Miten metsään pukeudutaan?

Mitä tarkoittaa jokaisen oikeudet? Mitä metsässä saa tehdä?

TÄHTITIEDE
KUVAKIRJAT
RUNOT,
LORUT
KERTOMAKIRJAT
TAITEET
JA LIIKUNTA
MAANTIEDE
MATEMATIIKKA
SATUKIRJAT
SARJAKUVAT
HISTORIA

KIRJASTOSSA: KENEN KIRJA?

Lapset selvittelevät arvoitusta kirjastossa ja tapaavat kirjailijan (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OMISTAMISEN ILMAISEMINEN

minun, sinun, hänen, meidän, teidän, heidän

KIELIOPPI JA RAKENNE

GENETIIVI + OMISTUSLIITE

Minun kirjani / Sinun kirjasi / Hänen kirjansa
/ Meidän kirjamme / Teidän kirjanne
/ Heidän kirjansa

SANASTO

HARRASTUKSET musiikki, taidekerho, partio, kuoro, soitto, piano, viulu, huilu, harmonikka, pelata, tanssia, soittaa, lainata, palauttaa, kirjastonhoitoja, kirjastokortti, kirjastoauto, asiakas, kirjahylly

Huom. Urheiluharrastukset Skeittipuistossa-kappaleen kohdalla.

rock
POHJOLAN SANOMAT

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Kiven alla**
- **Mennä putkeen**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Mur-kirjat ja toiminnalliset ideat**. Tutustukaa Kaisa Happosen kirjoittamiin Mur-lastenkirjoihin. Mur rakastaa metsää. Mitkä paikat ovat ryhmänne lasten rakkaimpia luontopaikkoja kotikaupungissa? Millaisia sanontoja Mur-kirjoista löytyy? Keksikää oman luokan sanonta.

- **Kirjailija Kaisa Happosen haastattelu**. Katsokaa Kaisa Happosen haastattelu ja selvittäkää, mitkä ovat olleet Kaisan lapsuuden lempipaikkoja ja -harrastuksia. Kertokaa/piirtäkää omista lempipaikoistanne entisessä ja nykyisessä kotipaikassanne.

- **Muuttamisesta kertovat lastenkirjat**. Tutustukaa kirjailija Lotta Saahkon lastenkirjaan "Lilja muuttaa maailmalle" ja miettikää, mitkä sanat ovat suomeksi oudoimpia ja mitkä asiat sanontojen ja sanojen lisäksi ovat tuntuneet oudoilta Suomeen muuttaneiden mielestä tai jossakin ulkomailla käydessä Suomessa pitkään asuneiden mielestä.

- **Aakkosjärjestysleikki**. Osallistujat muodostavat jonoja aakkosjärjestyksessä: etunimien, sukunimien, lempikirjan nimen jne. mukaisesti.

- **Sananlaskut kirjaimellisesti vs. merkityksellisesti**. Jaetaan oppilaat pienryhmiin, joiden tehtävänä on keksiä ja näytellä tarina, jossa käytetään molempia tämän tarinan osassa esiintyviä sanalaskuja kirjaimellisesti sekä merkityksellisesti. Vinkkejä esittämiseen voi katsoa suomalaiset sananlaskut -videolta.

- **Missä on kotisi, Winston**. Katsokaa Winston-elokuva tai elokuvan traileri ja pohtikaa, millaiset asiat olivat tärkeitä Winstonille uudessa maassa. Miettikää/kirjoittakaa/piirtäkää, mitkä asiat tuntuivat uudessakin maassa tutuilta ja mitkä oudoilta.

VIDEOT

Suomalaiset sananlaskut

Kaisa Happosen kirjailija-haastattelu

Missä on kotisi, Winston

Kaupungissa

Joensuun pääkirjasto

MUSEOSSA: MILLAINEN TAULU ON?

Seikkailu jatkuu museossa ja Adriana ihastelee värikkäitä tauluja (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN KUVAILEMAAN ASIOITA

Millainen maalaus on?

KIELIOPPI JA RAKENNE

ADJEKTIIVIT JA VERTAILUMUODOT

pieni, pienempi, pienin

VASTAKOHDAT iso - pieni

ADVERBIT

nopeasti, hitaasti, kauniisti, kiltisti, tarkasti

SANASTO

VASTAKOHTA pieni - iso, suuri, paksu - ohut, korkea - matala, nopea - hidas, kallis - halpa, pitkä - lyhyt, kylmä - kuuma, puhdas - likainen, kaunis - ruma, vanha - uusi, vanha - nuori, leveä - kapea, täysi - tyhjä, kova - pehmeä, hoikka - tukeva, rikas - köyhä, valoisa - pimeä, terävä - tylsä, helppo - vaikea, terve - sairas, painava - kevyt, märkä - kuiva, tuhma - kiltti, viisas - tyhmä, heikko - vahva, makea - hapan, hauska - tylsä, suora - mutkikas

PATSAS taulu, taide, museo, katsella, näyttely, katsoa, koskea, kuva, maalaus, taideteos, käyttäytyä

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Olla jäniksen selässä**
- **Vedettiin vesiperä**
- **Ei tarvinnut kahdesti käskeä**
- **Ei kysyvä tieltä eksy**
- **Juostaan pää kolmantena jalkana**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Loruleikki tai sananlaskut adverbeillä**. Ohjaaja toistaa jonkin lorun tai kaikki edellä mainitut kappaleen sananlaskut (5) peräkkäin ja näyttää jokaisen lauseen kohdalla jonkun liikkeen. Osallistujat toistavat saman sanomisen ja liikkeen. Sama loru tai sananlaskut sanotaan eri adverbeillä: nopeasti, hitaasti, iloisesti, vihaisesti, surullisesti jne.

- **Vastakohtien kaukosäädin**. Ohjaaja sanoo jonkun vastakohtaparien toisista sanoista ja aloittaa sitten laskemisen 1–5. Ykkösellä osallistujat alkavat muuttaa esittämäänsä hahmoa kohti vastakohtaa siten, että numero viiden kohdalla esitetään vastakohta ja jähmetytään seuraavaan sanaan asti. Sama harjoite voidaan tehdä pareina tai ryhmissä.

- **Vastakohtakävely vastakkain**. Parit ovat tilan vastakkaisissa päissä. Ohjaajan sanomasta sanasta he alkavat kulkea toisiaan vastaan sanotun sanan mukaan. Keskellä kohdatessaan he pysähtyvät ja jatkavat toiseen päähän vastakohdan mukaan. Esimerkiksi: pienesti-isosti, kauniisti-rumasti, vanhana-nuorena, suoraan-mutkitellen, helposti-vaikeasti, terveenä-sairaana, painavasti-kevyesti jne.

VIDEOT

Mitä ovat vastakohdat?

Lelusanastoa

Taidemuseo

TEATTERISSA: MITÄ SINÄ ESITÄT?

Lapset seuraavat johtolankaa teatteriin ja ihmettelevät teatterin kummitusta

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN KUVAILEMAAN TEATTERIKÄYNTIÄ JA ESITYSTÄ

Mitä hän katsoo? Ketä hän esittää?

KIELIOPPI JA RAKENNE

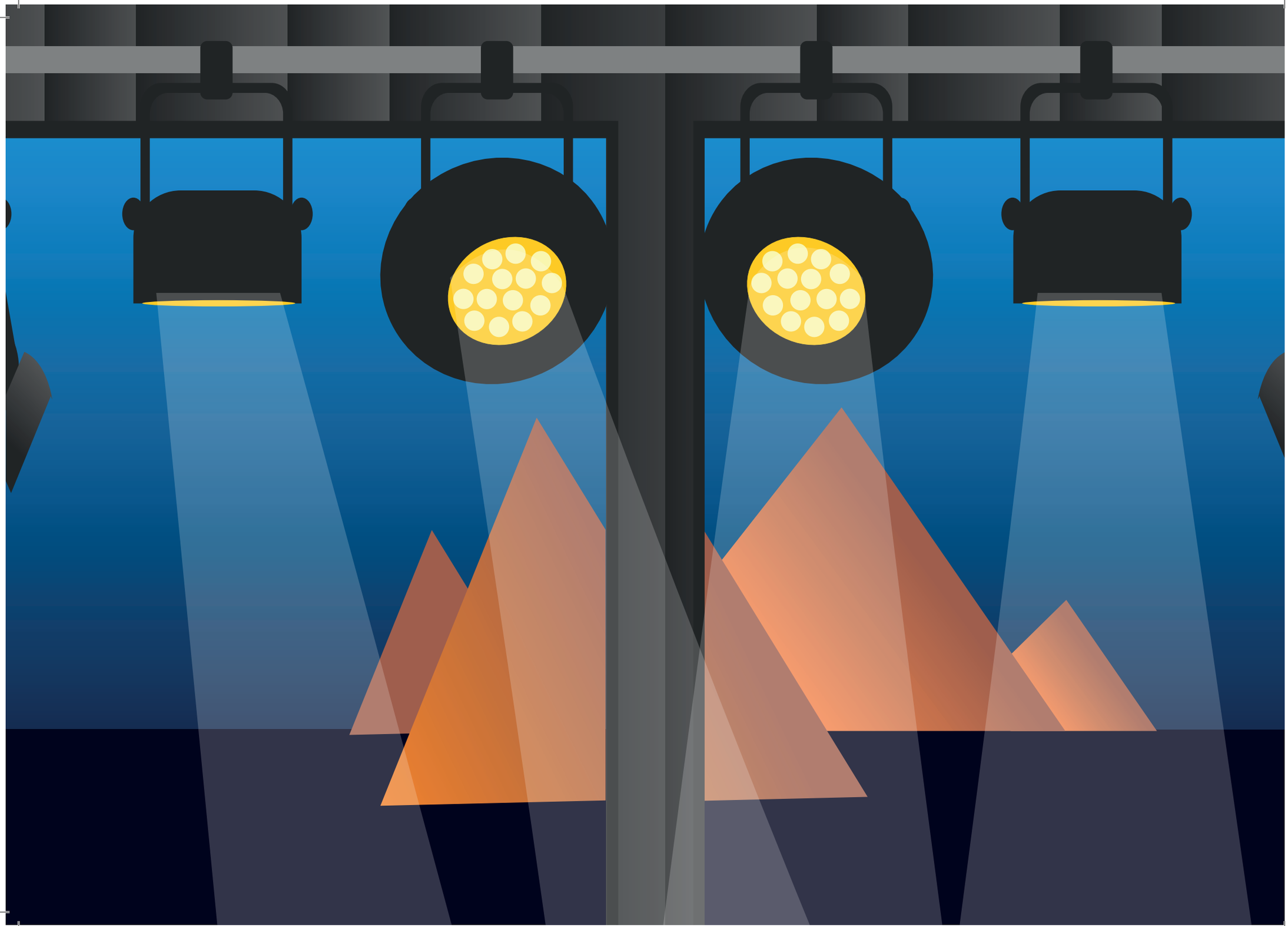
OBJEKTI Esitän peikkoa. Katson esitystä.
Hän esittää prinsessaa.

PREESENS Minä taputan...

IMPERFEKTI Minä taputin. Sinä taputit.
Hän taputti. Me taputimme. Te taputitte.
He taputtivat. Taputettiin.

SANASTO

SATUHAHMO noita, prinssi, tonttu, haltija, jättiläinen, kääpiö, hirviö, keiju, zombi, merenneito, yksisarvinen, lohikäärme, kummitus, aave, haamu, avaruusolio, nukkumatti, menninkäinen, kuningatar, kuningas, prinsessa

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Taivaan talikynttilät**
- **Äimänkäkenä**
- **Sikana**
- **Tuhka tuuleen**
- **Syöttää pajunköyttä**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Minä olen noita -ryhmäkuva**. Aiheena satuhahmot ja jokainen vuorollaan tulee osaksi ryhmäkuvaa ja sanoo: "Minä olen noita". Samalla hän ottaa still-asennon yhteisessä patsaassa (valokuva).

- **Ääni- ja liikeliukuhihna satuhahmoilla**. Jokainen ryhmästä tulee vuorollaan osaksi satuhahmojen galleriaa, jossa jokainen satuhahmo tekee samaa liikettä ja ääntä koko yhteisen teoksen ajan. Satuhahmot jaetaan osallistujille ennakkoon kuva- tai sanakortteina. Teos voidaan purkaa käänteisessä järjestyksessä niin, että lopuksi äänessä ja liikkeessä on ensimmäisenä aloittanut satuhahmo.

- **Eilen, tänään, huomenna**. Osallistujat saavat satuhahmon/satuhahmoja ja tilanteen. He muodostavat patsaan tilanteesta ja pohtivat sen jälkeen ryhmissä, mitä on tapahtunut ennen ja jälkeen tätä tilannetta. Esitykset esitetään kolmen pysäytetyn tai liikkuvan kuvan sarjana. Esimerkiksi ensimmäisenä tilanteena: Lohikäärme pysäyttää aaveen. Tämän jälkeen ryhmät esittävät oman ryhmäpatsaansa tilanteesta ja pohtivat sen jälkeen, mitä tapahtui ennen ja jälkeen aaveen ja lohikäärmeen kohtaamista. Tilanteet voivat olla keksittyjä tai tutuista saduista annettuja.

- **Pienryhmänäytelmät kolmella vuorosanalla**. Osallistujat jaetaan 2–4 henkilön ryhmiin. He saavat kuvakortit, jonka mukaisia rooleja heidän tulee esittää. Pienryhmäesityksessä tulee käyttää vain yksi vuorosana enemmän kuin ryhmässä on osallistujia. Kuvakorteista voidaan myös nostaa avuksi yksi tilanteeseen liittyvä esine, joka tulee sisällyttää esitykseen.

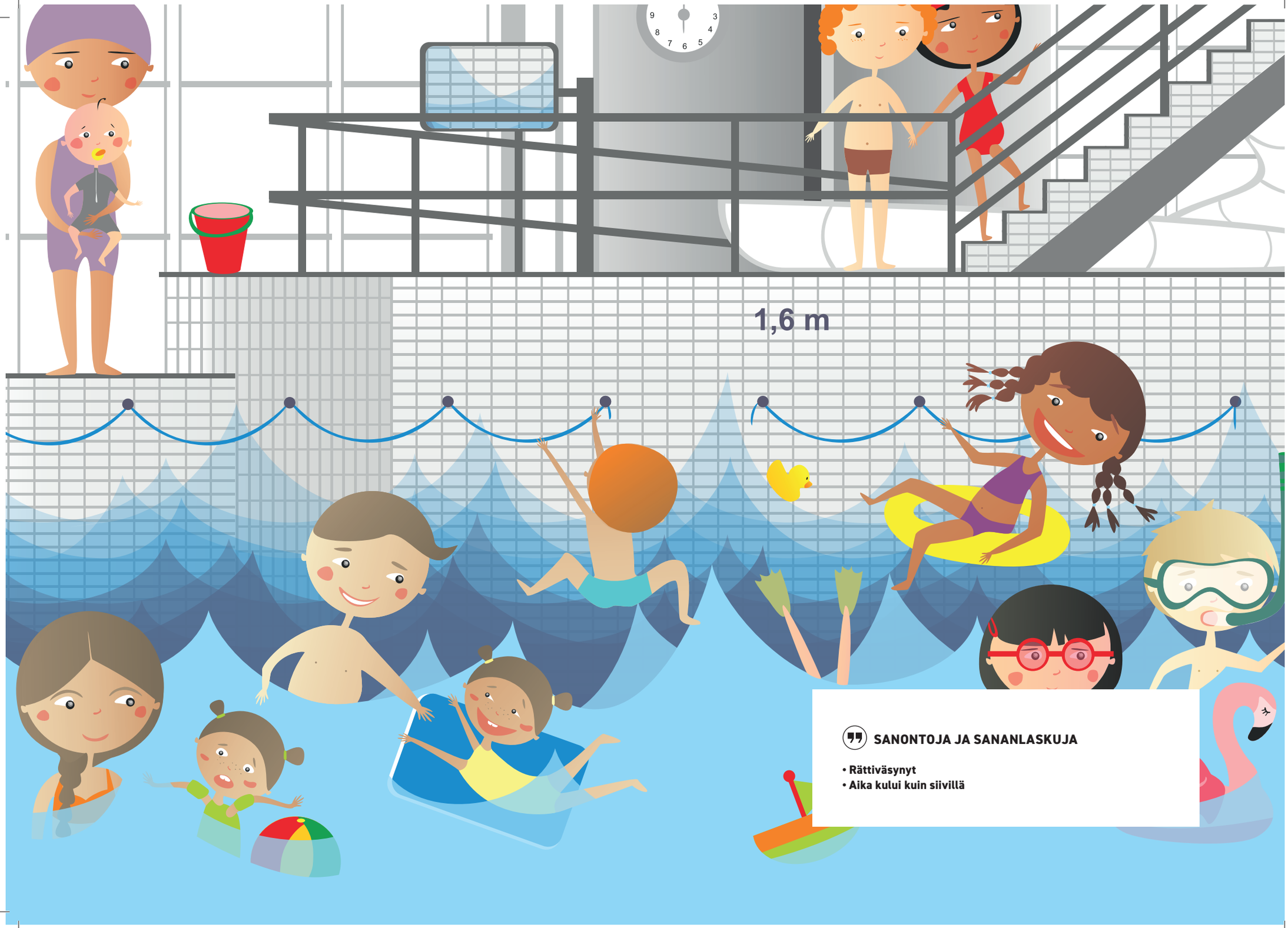
- **Satuhahmot tutuksi.** Katsotaan Satuhahmot-video ja listataan kaikki videosta löytyneet satuhahmot. Laaditaan roolipiirros tai käsitekartta yhdestä satuhahmosta yhdessä. Tehdään esitys valituilla satuhahmoilla.

VIDEOT

Imperfekti

Joensuun kaupunginteatteri

Satuhahmot

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Rättiväsynyt**
- **Aika kului kuin siivillä**

UIMAHALLISSA: MITÄ SAA TEHDÄ?

Lapset polskivat uimahallissa ja opettelevat sääntöjä

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN OHJEKYLTTIEN YMMÄRTÄMISTÄ JA UIMAHALLISANASTOA

Uimahallissa saa uida. Tästä ei saa hypätä.

KIELIOPPI JA RAKENNE

SAA / EI SAA + VERBIN PERUSMUOTO

Ei saa roiskuttaa. Saa saunoa.

SANASTO

UIMAHALLI pukuhuone, naulakko, pesuhuone, suihku, saippua, sampoo, sauna, lauteet, löylykauha, uima-allas, uimapuku, uimahousut, uimalasit, uimalakki, pyyhe, märkä kuiva, liukas, saunoa, palella, kastua, kellua, sukeltaa, roiskuttaa, pestä, kuivata

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Vesipallo**. Heitellään kuvitteellista palloa piirissä. Palloa ei saa heittää vieressä olevalle eikä uudestaan takaisin samalle henkilölle, jolta sai pallon. Jokaisella heittovuorolla sanotaan joku uimahalliin liittyvä sana. Jos ei keksi uutta sanaa, sanotaan sana: "UI". Tämän jälkeen kaikki piirissä olivat toistavat sanan "ui" ja heittävät kuvitteellisen pallon ilmaan. Leikki jatkuu. Se, joka sai viimeisen pallon, heittää uuden sanan. Tarvittaessa voidaan käyttää apuna piirin keskellä tai taululla kuvia tai sanoja.

- **Kapteeni käskee -leikin variaatio uimahallisanoilla**. Jos asiaa saa tehdä uimahallissa, oppilaat tekevät. Jos asiaa ei saa tehdä, osallistujat jatkavat entistä tekemistä. Väärin tehnyt tippuu leikistä.

- **Sana kerrallaan tarina, johon lisätään fyysinen toiminta**. Parit liikkuvat ja kertovat samalla tarinaa sana kerrallaan vuorotellen. Välillä voi pelkästään liikkua ja toimia ilman puhetta. Tarina alkaa kaikilla pareilla samalla tavalla: "Minä menen uimahalliin ja..." *(Pari kävelee uimahalliin, avaa oven ja astuu sisälle.)* Jatkuu esimerkiksi näin: "puen – uimahousut – ja – uimalakin. Sitten – menen – saunaan."

- **Sana kerrallaan tarina koko ryhmänä**. Seisotaan piirissä tai istutaan tuoleilla omilla paikoillaan. Kerrotaan yhteistä tarinaa sana kerrallaan aiheena uimahallissa käynti. Jos ryhmä osaa jo enemmän suomea, voidaan valita alussa yhdessä tarinan genre: jännitystarina, komedia, satu, kummitustarina, tragedia jne. Alkeistason ryhmällä ohjaaja voi myös kirjoittaa tarinaa näkyville ja auttaa tarvittaessa.

VIDEOT

Uimahallissa

Vesikko-opastevideot

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- Heittää lusikka nurkkaan
- Laittaa mietintämyssy päähän
- Älä hättäile, istu mättäälle
- Tuossa tuokiossa
- Lähteä kuin hauki rannasta

BUSSISSA: MIKÄ ON BUSSIN VIERESSÄ?

Matkalla eläinpuistoon

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN SUUNTIA JA LIIKENNESANASTOA

Mikä on auton takana?
Bussin vieressä on mopo. Ylhäällä on pilviä.
Millä matkustat? Minä matkustan autolla.

OPETELLAAN JÄRJESTYSLUKUJA

Kuka on kolmas?

KIELIOPPI JA RAKENNE

NUMEROT

1–10, sata, tuhat

JÄRJESTYSLUVUT

ensimmäinen (1.) toinen 2. kolmas 3. jne.

SUUNNAT

takana, edessä, vieressä, päällä, alla...

SANASTO

SUUNNAT takana, edessä, vieressä, päällä, alla, sisällä, ulkona, sisään, ulos, ylhäällä. alhaalla, ylös, alas, yli, ali, joka toinen, joka kolmas, reunassa, vastakkain, vierekkäin, kaikki, ympärillä

MUODOT ympyrä, neliö, kolmio, nelikulmio

AJONEUVOT auto, juna, lentokone, laiva, vene, soutuvene, linja-auto (bussi), pakettiauto, kuorma-auto, rekka-auto, polkupyörä, mopo, moottoripyörä, raitiovaunu, metro, skootteri, peräkärry, formula, kanootti, potkulauta, ambulanssi, paloauto, taksi, roska-auto, asuntoauto, asuntovaunu, kaivinkone, raketti, helikopteri, traktori, potkuri, purjevene, peräkärry

JALKAKÄYTÄVÄ bussipysäkki, risteys, katulamppu, puisto, kioski, leikkipuisto, lentokenttä, satama, rautatieasema, linja-autoasema

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Kädet ylös, alas, sivulle, eteen, taakse -leikki**. Ohjaaja antaa ryhmälle kehotuksia: "kädet ylös" (kädet nostetaan ylös), "kädet alas" (käsillä kosketetaan lattiaan), "kädet sivulle" (kädet viedään mahdollisimman kauas molemmille sivuille), "kädet eteen" (kädet tuodaan vartalon eteen) ja "kädet taakse" (käden viedään vartalon taakse). Viimeisenä tai väärin tehnyt putoaa pelistä. Viimeiseksi leikkimään jäänyt saa olla leikin seuraava johtaja. Voidaan keksiä muitakin suuntiin liittyviä kehotuksia.

- **Jonoleikki**. Ohjaaja antaa suuntiin liittyviä tehtäviä jonoissa oleville.

- **Ajoneuvoleikki**. Ohjaaja sanoo ajoneuvon ja osallistujat tekevät 3–4 henkilön ryhmissä itsestään ajoneuvon ja keksivät sille liikkeen ja äänen. Ajoneuvo on paikallaan ja liike tapahtuu vain paikallaan ollen. Jos on tilaa, voidaan liike tehdä tilassa liikkuenkin.

- **ZIP-ZAP-BOING kolmitavuisilla kulkuneuvoilla** (skootteri, potkuri, kanootti, raketti, formula). Ensimmäinen tavu sanotaan ja lähetetään vuoro jollekin vastakkaisella puolella piirissä. Toisella tavulla saadaan viesti vieruskaverille ja viimeisellä tavulla palautetaan viestin lähettäjälle. Sanan tavuja ei tarvitse sanoa oikeassa järjestyksessä vaan siinä järjestyksessä, minkä haluaa valita. Esim. KANOOTTI: "noot" (viesti vieruskaverille) - "ka" (viesti jollekin piirin vastakkaisella puolella) -"ti" (palautetaan viesti sille, jolta sen sai).

- **Bussikuski**. Leikitään pareittain. Toinen pareista on takana ja antaa kuskille ohjeita koskettamalla tätä joko oikeaan (käännös oikeaan) tai vasempaan olkapäähän (käännös vasempaan), molempiin (suoraan eteen) tai kahdesti napauttaen molempiin (peruutus) olkapäihin. Kuskina olevan täytyy toistaa oikea käsky sanallisesti ja vasta sen jälkeen liikkua. Törmäyksestä toiseen kulkuneuvoon tai väärästä suunnasta pari tippuu pois pelistä. Tavoitteena on pysyä pelissä mahdollisimman pitkään. Suuntia ja niihin liittyviä käskyjä voidaan lisätä (ylittää ja alittaa siltoja, ajaa sisään ja ulos tallista jne.). Vaihtoehtoisesti voidaan leikkiä myös pelkästään sanallisesti tai niin, että ohjaaja sanoo sanalliset ohjeet ja kuskien täytyy tehdä liike ennen liikkeelle lähtöä.

VIDEOT

Tien kysyminen ja suunnat

Tien kysyminen ja suunnat, osa 2

Ajoneuvot

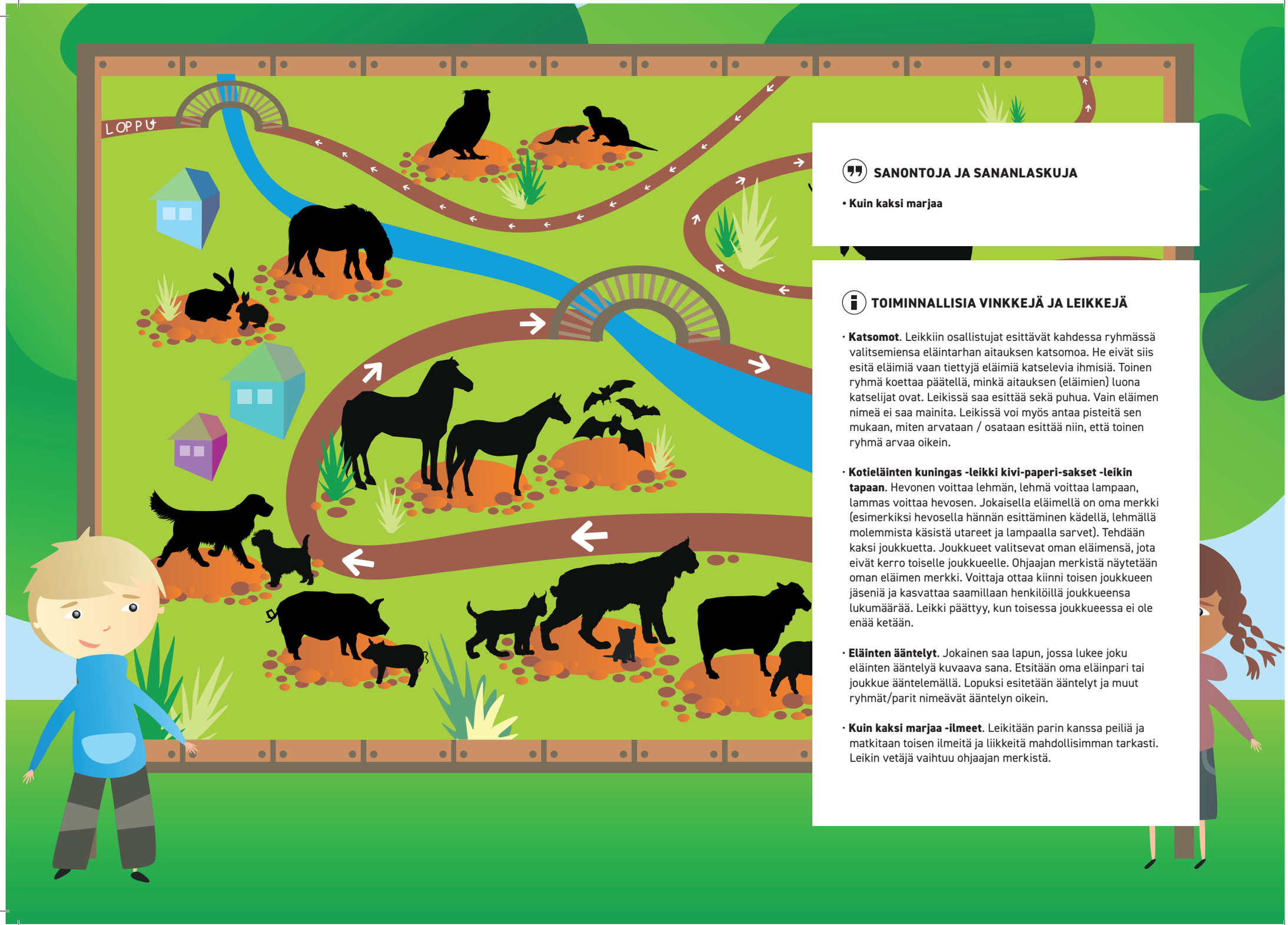
Numerot, järjestysluvut

Prepositiot

Prepositiot, osa 2

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Kuin kaksi marjaa**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Katsomot**. Leikkiin osallistujat esittävät kahdessa ryhmässä valitsemiensa eläintarhan aitauksen katsomoa. He eivät siis esitä eläimiä vaan tiettyjä eläimiä katselevia ihmisiä. Toinen ryhmä koettaa päätellä, minkä aitauksen (eläimien) luona katselijat ovat. Leikissä saa esittää sekä puhua. Vain eläimen nimeä ei saa mainita. Leikissä voi myös antaa pisteitä sen mukaan, miten arvataan / osataan esittää niin, että toinen ryhmä arvaa oikein.

- **Kotieläinten kuningas -leikki kivi-paperi-sakset -leikin tapaan**. Hevonen voittaa lehmän, lehmä voittaa lampaan, lammas voittaa hevosen. Jokaisella eläimellä on oma merkki (esimerkiksi hevosella hännän esittäminen kädellä, lehmällä molemmista käsistä utareet ja lampaalla sarvet). Tehdään kaksi joukkuetta. Joukkueet valitsevat oman eläimensä, jota eivät kerro toiselle joukkueelle. Ohjaajan merkistä näytetään oman eläimen merkki. Voittaja ottaa kiinni toisen joukkueen jäseniä ja kasvattaa saamillaan henkilöillä joukkueensa lukumäärää. Leikki päättyy, kun toisessa joukkueessa ei ole enää ketään.

- **Eläinten ääntelyt**. Jokainen saa lapun, jossa lukee joku eläinten ääntelyä kuvaava sana. Etsitään oma eläinpari tai joukkue ääntelemällä. Lopuksi esitetään ääntelyt ja muut ryhmät/parit nimeävät ääntelyn oikein.

- **Kuin kaksi marjaa -ilmeet**. Leikitään parin kanssa peiliä ja matkitaan toisen ilmeitä ja liikkeitä mahdollisimman tarkasti. Leikin vetäjä vaihtuu ohjaajan merkistä.

ELÄINTARHASSA: MIKÄ ELÄIN? MITKÄ ELÄIMET?

Katsellaan kotieläimiä ja kuvataan aaseja

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN YMPÄRISTÖ- JA ELÄINSANASTOA

Mikä eläin tämä on?
Mitkä eläimet asuvat eläintarhassa?

KIELIOPPI JA RAKENNE

YKSIKKÖ - MONIKKO

lepakko - lepakot, lehmä - lehmät, saukko - saukot, pöllö - pöllöt, lammas - lampaat, kauris – kauriit, poni - ponit, kani - kanit, ilves - ilvekset, hirvi - hirvet, susi - sudet, sika - siat, koira - koirat, kissa - kissat, hevonen - hevoset

SANASTO

YMPÄRISTÖ silta, joki, järvi, meri, ranta, saari

eläinpuisto, eläintarha

KOTIELÄIMET, navetta, lehmä, sonni, vasikka, kanala, kukko, kana, tipu, talli, hevonen, varsa, sikala, sika, porsas, lampola, lammas, pässi, karitsa, kissa, kissanpentu, koira, koiranpentu, vuohi, kili, ankka, ankanpoikanen, maatila

METSÄNELÄIMET hirvi, karhu, susi, kettu, hylje, jänis, käärme, lintu, perhonen, siili, orava, sammakko, hiiri, etana, muurahainen, pöllö, majava, ampiainen

VERBIT ammua, kotkottaa, piipittää, hirnua, kiekua, määkiä, haukkua, röhkiä, naukua, huhuilla, visertää, sihistä, raakkua, tuhista, ulvoa, kurnuttaa, inistä, murista, kiemurrella, karjua, kiipeillä, laukata, munia, puskea

VIDEOT

Suomen metsässä: metsäneläimet

Kotieläimet ja maatilan eläimet

Millaisia kotieläimiä Suomessa on?

Ratsastus-/ hevosharrastus-sanastoa

Apen päivä: koirasanastoa

Mitä koirat tekevät?: verbit

T-monikko

SANONTOJA JA SANANLASKUJA
• Ketunhäntä kainalossa
• Kaukaa haettu
• Ei kukko käskien laula

KUINKA MONTA ELÄINTÄ?

Arvoituksen pohtiminen jatkuu eläimiä katsellessa

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN MAAILMAN ELÄINSANASTOA JA MÄÄRIEN ILMAISEMISTA

Kuinka monta eläintä?

KIELIOPPI JA RAKENNE

NUMERO JA PARTITIIVI

yksi norsu, kaksi norsua, kahdeksan norsua

SANASTO

MAAILMAN ELÄIMET norsu, elefantti, kirahvi, seepra, leijona, tiikeri, virtahepo, sarvikuono, apina, gorilla, krokotiili, papukaija, riikinkukko, jääkarhu, antilooppi, hyeena, strutsi, gepardi, kameli, kenguru, panda, boa, delfiini

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Norsu-palmu-gorilla –leikki** millä tahansa aihepiirin eläimistä. Otetaan alkuun kolme eläintä; määrää voi kasvattaa osallistujien tekemisen mukaan.

- **Minä olen puu -leikki** siten, että yhtenä sanana kolmesta täytyy olla jokin kappaleessa esiintyvistä maailman eläimistä. Leikissä yksi osallistuja kerrallaan rakentaa itsellään yhteispatsasta siten, että nimeää patsaaseen/kuvaan tulevan asian ja esittää sitä. Seuraava henkilö tulee mukaan patsaaseen ja sanoo jonkun mieleensä tulevan asian ja esittää sitä patsaassa. Kolmas henkilö täydentää patsaan valitsemallaan sanalla ja kertoo, kuka heistä kolmesta jää seuraavaan patsaaseen. Seuraavassa patsaassa toistuu siis yksi jo sanotuista sanoista. Esimerkiksi 1. osallistuja: "Minä olen riikinkukko" (tekee riikinkukkoa kuvaavan asennon). 2. osallistuja: "Minä olen lapsi" (tulee riikinkukkoa katsovaksi lapseksi patsaaseen). 3. osallistuja: "Minä olen eväsleipä" (asettuu lapsen käden alle leiväksi") ja jatkaa: "Lapsi jää". (Lasta esittänyt toistaa olevansa lapsi ja aloittaa seuraavan patsaan). 2. tai 3. henkilön täytyy nimetä joku maailman eläimistä patsaaseen.

VIDEOT

Maailman ympäri: villieläimet

Mikä eläin kyseessä?

Maailman ympäri: luonto

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Mielikuvamatka unelmahuoneeseen**. Jokainen saa haluamansa kuvan jostakin huoneesta. Esimerkiksi Valon matkassa -opettajanoppaasta löytyy huonekuvia. Toinen alkaa kuvailla kuvan huonetta mutta ei kerro huoneen nimeä. Hän liittää siihen haluamiansa unelmahuoneen esineitä ja asioita. Pari kuuntelee silmät kiinni kuvailua. Vaihdetaan vuoroa. Lopuksi keskustellaan, mikä huone oli kyseessä ja millaisia asioita toisen unelmahuoneessa olisi mukavaa tehdä. Jos oppilailla on jo enemmän suomen osaamista, ohjaaja rohkaisee kuvailemaan huonetta eri aistihavainnoilla ja lisäämään kuvailuun muutakin kuin substantiiveja. Avuksi kuvailuun voidaan taululle kirjata myös lauseiden alkuja, kuten: "Minä kuulen / minä haistan / minä näen / minä tunnen ihollani huoneessa..."

- **Kisailua huonesanoilla**. Jokainen pari saa yhden huoneen kuvan. Luetellaan vuorotellen kaikki mahdolliset esineet, joita ko. huoneessa voisi olla. Samaa sanaa ei saa sanoa kahdesti. Viimeiseksi sanoja keksinyt henkilö voittaa kisailun.

- **Minä olen puu -leikki huonesanoilla**. Päätetään huone ja jokainen vuorollaan tulee tilannekuvaan esittämään yhtä huoneeseen sopivaa esinettä, huonekalua tai henkilöä. Hassuimmista vaihtoehdoista voi tehdä vuorosanallisen tai miimisen kohtauksen. Leikin viimeinen osallistuja ja ohjaaja saavat päättää, mitkä esineet tai henkilöt otetaan mukaan kohtaukseen. Muista tulee katsojia.

- **Sisutilanteet**. Esittäkää suomalaiseen sisuun liittyviä kohtauksia eri haasteiden edessä. Ohjaaja antaa haasteen, ryhmät keksivät ratkaisun. Esimerkiksi: Lunta on oven edessä yli metri, ovi ei aukea. Mitä sisukas henkilö tekee? Suksi katkeaa kesken hiihtolenkin ja latua on jäljellä vielä useampi kilometri. Mitä sisukas hiihtäjä tekee? Kirjahyllyn 100 kirjaa kaatuu maahan kesken järjestelyurakan. Mitä sisukkaat siistijät keksivät ratkaisuksi?

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Asia on pihvi**
- **Jos mielii kalaa, on mentävä veteen (ukrainalainen sananlasku)**
- **Sisu**
- **Läpi harmaan kiven**
- **Konstit on monet, sanoi mummo, kun kissalla pöytää pyyhki**

KATU JA TALOT: MISSÄ SINÄ ASUT?

Mummo paistaa lettuja ja Matviy pohtii arvoitusta

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

SUUNNAN KYSYMINEN, REITIN NEUVOMINEN JA KUVAILU

Missä on ostoskeskus? Miten sinne pääsee?

KIELIOPPI JA RAKENNE

MILLÄ? Matkustan lentokoneella.

MITEN? Menen kävellen.

SUUNNAT oikealle, vasemmalle, suoraan, vinoon, kaukana, lähellä, poikki, ympäri, pitkin, keskellä, välissä

SISÄPAIKALLISSIJAT Missä, mistä, mihin?

ULKOPAIKALLISSIJAT Millä, miltä, mille?

SANASTO

LIIKENNE tie, katu, suojatie, liikennemerkki, liikennevalot, kävelytie, pyörätie, auto, kääntyä, pysähtyä, taluttaa, polkea, jarruttaa, ohjata, ajaa, pyöräillä, matkustaa, lentää

TALO kerrostalo, rivitalo, omakotitalo, mökki, ikkuna, seinä ovi, katto, savupiippu, ullakko, kellari, portaat, parveke, lattia, hissi, postilaatikko, lukko, avain, ovikello, rappukäytävä, terassi, piha

KODIN HUONEET wc, vessa, keittiö, olohuone, makuuhuone, kylpyhuone, sauna, autotalli, lastenhuone, yläkerta alakerta, asua, muuttaa

OLOHUONE nojatuoli, sohva, sohvapöytä, verhot, radio, televisio, kaukosäädin, matto, roskis, lipasto, kattolamppu, pöytälamppu, jalkalamppu, taulu, kehys, maljakko, raidallinen, pallollinen, kukallinen, ruudullinen, värikäs

KEITTIÖ ruokapöytä, tuoli, liesi, uuni, mikro, jääkaappi, pakastin, kattila, paistinpannu, kansi, vuoka, kannu, kauha, kaulin, lasta, kulho, leivänpaahdin, vedenkeitin, kahvinkeitin, sähkövatkain, silitysrauta, uunipelti, tiskipöytä, pölynimuri, astianpesukone, vesihana, rätti, tiskiharja, rikkalapio, harja, paistaa, keittää, leipoa, imuroida, pyyhkiä, tiskata, lakaista, siivota

MAKUUHUONE sänky, kerrossänky, yöpöytä, herätyskello, vaatekaappi, jakkara, kirjahylly, kirjoituspöytä, laatikosto, hylly, patja, tyyny, peitto, lakana tietokone, kännykkä,

KYLPYHUONE vessanpönttö, peili, pesukone, pesuallas, suihku, vesihana, hammasharja, hammastahna, vessapaperi, pyyhe, shampoo, saippua, vaaka, harja, kampa, pyykkikori, pistorasia, naulakko

VIDEOT

Paikallissijat

Tien kysyminen ja suunnat

Tien kysyminen ja suunnat, osa 2

Kaupungissa

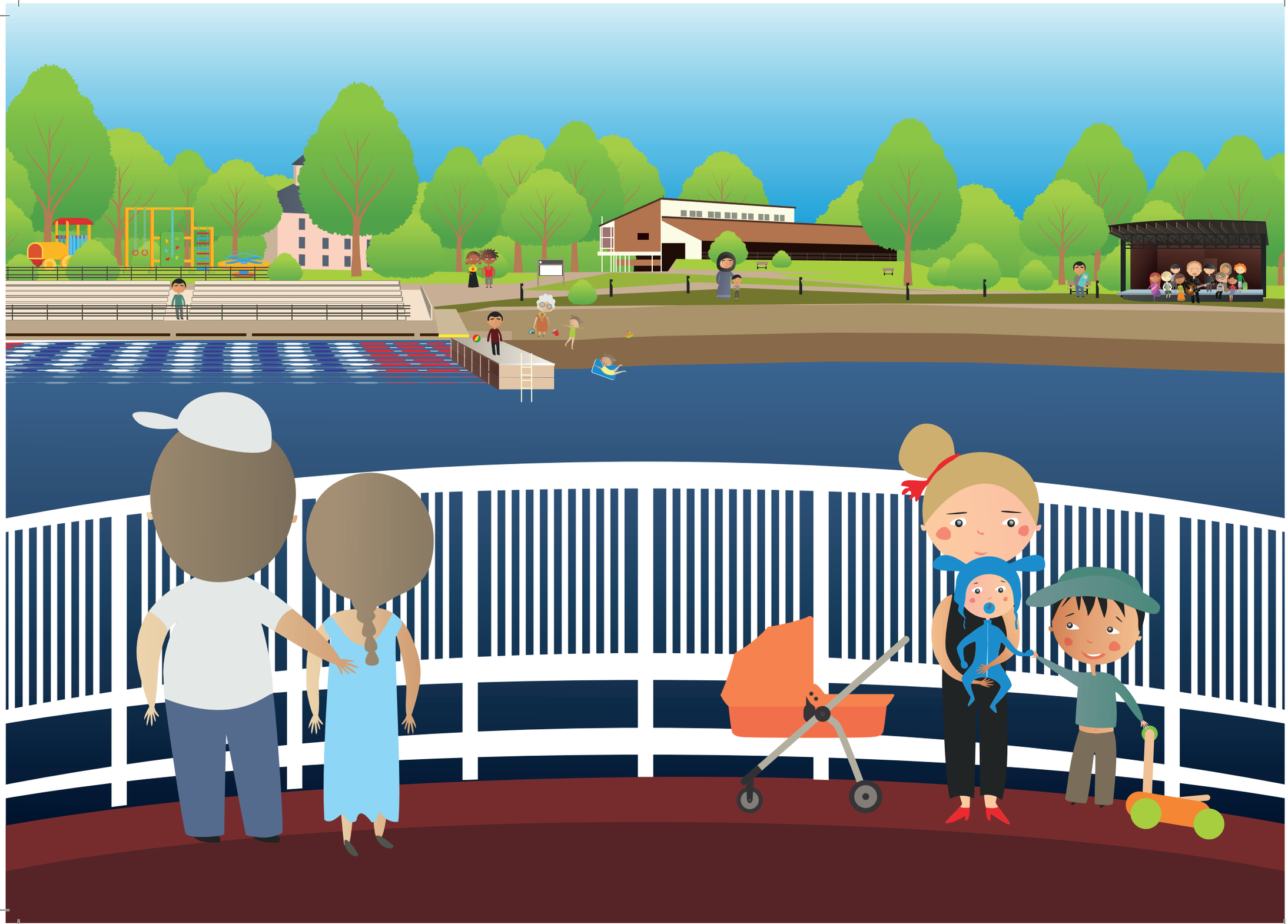
Paikat ja rakennukset

Talot ja huoneet

Talon esittely: huoneet ja kodinkoneet

Makuuhuone-sanastoa

Ajoneuvot

ILOSAARESSA: MITÄ TAPAHTUI?

Lapset tapaavat kitaramiehen ja saavat tietää historioitsijasta (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN KERTOMAAN MENNEESSÄ AIKAMUODOSSA

Mitä teit eilen? Minä pyöräilin Ilosaareen.
Kenen kanssa olit? Olin ystävieni kanssa.

OPETELLAAN KERTOMUKSEN RAKENNETTA

Ensin menimme... Sitten katsoimme...
Seuraavaksi... Sen jälkeen... Lopuksi...

KIELIOPPI JA RAKENNE

IMPERFEKTI

Minä olin.
Sinä olit.
Hän oli.

Me olimme.
Te olitte.
He olivat.

Oltiin.

SANASTO

SOITTIMET JA HARRASTAMINEN soittaa, tanssi, suunnistus, viulu, kansantanssi, musiikki, huilu, partio, rummut, baletti, kitara, taidekerho, harmonikka, piano, kuorolaulu, marakassi, rumpu, kitara, triangeli, piano, quiro, nokkahuilu, rytmikapulat, ukulele

rock

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Puhua läpiä päähänsä**
- **Hoo moilasena**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Erilaisia tarinoita**. Tarinaa voidaan kertoa sana sanalta tarinana koko ryhmänä yhdessä, pareittain tai pienryhmissä. Ohjaajalla voi olla tarinan siirtymäfraasit paperilla tai taululle kirjoitettuna ja hän voi nostaa ne esille siinä vaiheessa, kun tarinaan tulee liittää ko. fraasi. Tarinakaavan yksi malli löytyy Tarinakirjan Mukulakatu-kappaleesta, jossa harjoitellaan näytelmää ja leikitään. Tarinaan voidaan sopia yhdessä tyylilaji ja otsikko ennen kerrontaa.

- **Kapellimestari ja orkesteri**. Kapellimestari nimeää jokaisen osallistujan orkesterin soittimeksi. Orkesteri tuottaa musiikkia annettujen soittimien äänillä tai rytmeillä. Kapellimestari määrittelee, mitkä soittimet soittavat vuorollaan tai yhdessä.

- **Imperfekti**. Muutetaan yhdessä taululla oleva yhteinen mallitarina imperfektiin.

VIDEOT

Imperfekti

JOKIASEMA

JOKIASEMALLA: HALUAISITKO JÄÄTELÖÄ?

Historioitsija kertoo tarinoita ja antaa ratkaisevan vihjeen (3 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

ASIOIDAAN KASSALLA.
OPETELLAAN KOHTELIAITA ILMAISUJA.

KIELIOPPI JA RAKENNE

KONDITIONAALI

Haluaisin jäätelöä? Ottaisitko lisää?

OBJEKTI Minä syön jäätelöä. Vrt. Minä syön jäätelön. Me syömme pitsaa. Minä haluan munkin.

JOKIASEMA

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Ei olla jäniksen selässä**
- **Viilipyttynä**
- **Aika matelee**
- **Odottavan aika on pitkä**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Kahvilakeskustelua konditionaalissa**. Esitetään improa, jossa esiintyjiksi valitaan kaksi vapaaehtoista. Ohjaaja kysyy yleisöltä erilaisia paikkoja, joissa voi olla asiakas ja myyjä. Lisäksi yleisö saa määritellä jonkun lopetuksen, mihin tilanne loppuu. Lopetus saa olla dramaattinen. Toinen henkilö aloittaa improvisaation, jossa määrittelee itselleen fyysisesti asiakkaan tai myyjän roolin. Toinen tulee mukaan improvisaatioon tietäessään, kumpaa ensin tullut esittää. Improssa saa käyttää vain konditionaalissa olevaa puhetta. Esimerkiksi: "Saisinko jäätelön?" Toinen ojentaa jäätelön tai lisää konditionaalissa olevan puheenvuoron: "Haluaisitteko mansikkaa vai vadelmaa?" Kaiken muun voi esittää puhumatta.

- **Herkkuja eväsrepusta**. Tehdään pariharjoite, joissa toinen ojentaa miimisesti toiselle jonkun eväsrepusta valitsemansa herkun. Toinen leikkijä ottaa herkun vastaan, syö, nimeää herkun ja kiittää. Toinen hyväksyy nimeämisen. Vuoro vaihtuu jokaisen kerran jälkeen.

- **Herkkureseptit**. Luodaan yhdessä erilaisten eksoottisten herkkujen reseptejä. Ohjaaja kokoaa herkkujen aineksia ylös. Lopuksi äänestetään paras resepti. Apuna voidaan käyttää kaikkia ruokiin liittyviä kuvakortteja.

- **Katsokaa viereisiä videoita ja tehkää vastaavia dialogiharjoitteita**. Muistakaa konditionaalin käyttö. Joihinkin videoihin löytyy myös tulostettavat tekstit videoiden alta.

VIDEOT

Kahvilassa tilaaminen

Ruokapöytä-keskustelu

Ravintola-keskustelu

9:30
10:45
14:15
18:00
21:55

MATVIIYN PÄIVÄ

Odottavan aika on pitkä ja aika kuluu hitaasti

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

KELLONAJAN OPETTELEMINEN, VUOROKAUDENAJAT

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Kun odottaa kauan, se on sinulle lopulta hyväksi (ukrainalainen sanonta)**
- **Eteenpäin! sanoi mummo lumessa**
- **Kukas se kissan hännän nostaa, ellei kissa itse?**
- **Aika kuluu siivillä**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Kellotaululeikki**. Laittakaa maahan kellotaulun kuvia. Voidaan valita esimerkiksi huoneen nurkkiin neljä eri kellonaikaa tai laittaa ympäriinsä erilaisia kellonaikoja. Ohjaaja sanoo kellonajan ja lapset juoksevat oikean kellonajan luokse. Välillä ohjaaja voi huutaa muita käskyjä: ”On aika nukkua” (lapset käyvät makuulle). ”On aika hyppiä” (lapset hyppivät) jne.

- **Aamu-päivä-iltapäivä-ilta-yö -leikki**. Huoneen nurkkiin ja keskelle laitetaan yksi sanoista. Ohjaaja sanoo tiettyyn vuorokaudenaikaan liittyviä asioita esim. Heräät, syöt välipalaa tai olet koulussa ja lapset juoksevat oikean vuorokauden mukaiseen nurkkaan. Kun ohjaaja sanoo Herra Hakkarainen tulee, lapset esittävät unissa kävelevää Herra Hakkaraista kädet edessä. Ohjaaja ottaa kiinni yhden leikkijän, josta tulee uusi leikin ohjaaja.

- **Esinepiirros**. Piirretään iso ympyrä, jonka sisälle kirjoitetaan kaikki arvoituksen ratkaisuun liittyneet vinkit. Ympyrän ulkopuolelle kirjoitetaan ryhmän keksimiä ratkaisuehdotuksia. Mikä on esineen alkuperä? Keskustellaan siitä, mikä on todennäköisin ratkaisu. Miksi esine on ollut metsässä? Kenen esine voisi olla alun perin?

VIDEOT

Vuorokausi ja kellonajat

WC

MUKULAKADULLA: MILLÄ TYTTÖ LEIKKII?

Harjoitellaan näytelmää ja tarinakaavaa (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN LEIKKISANASTOA

Millä tyttö leikkii? Hän leikkii pallolla.
Tarinan kaava.

KIELIOPPI JA RAKENNE

ADESSIIVI

pallolla, keppihevosella, hyppynarulla...

SANASTO

LELUT nukke, nalle, palikat, pallo, keppihevonen, pelikortit, kilpa-auto, automatto, kuorma-auto, poliisiauto, junarata, miekka, vesipyssy, nukkekoti, rattaat, kruunu, pehmolelut, hyppynaru, leikkiastiat, legot, nopat, lautapeli, palapeli

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Mieli muuttui mustaksi**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Millä tulit kouluun -leikki**. Ajoneuvokorttipakasta nostetaan satunnainen ajoneuvon kuva ja kerrotaan: ”Tulin tänään kouluun helikopterilla.”
- **Löydä leluparisi**. Jokainen osallistuja saa yhden sanakortin, jossa on jokin leluista tai leikkivälineistä. Jokaiselle osallistujalle löytyy pari. Pari täytyy etsiä ilman puhetta pelkästään esittäen lelua, leikkivälinettä tai niillä leikkimistä. Äänttelyä voi käyttää apuna.
- **Kuinka monta lelua saat kerättyä?** Leikitään herkkusieni-myrkkysienileikin idealla. Yksi leikkijä menee pois tilasta, jolloin lelukasasta valitaan yksi lelu, jota ei saa ottaa. Leikkijä tulee takaisin ja alkaa kerätä kasasta leluja, jotka nimetään yhdessä samalla. Kun hän koskettaa lelua, joka on valittu, kaikki tekevät sovitun äänimerkin.
- **Oma tarina.** Tehkää oma tarina käyttäen apuna tarinakaavaa (s. 71 Tarinakirjassa). Voitte määritellä avuksi tyylilajin, paikan tai yhden henkilön.
- **Verbilaatikko.** Poimikaa Tarinakirjan sivulta 71 kaikki kursivoidut verbit ja muuttakaa ne perusmuotoon.

VIDEOT

Lelusanastoa

POSTI

TORILLA 2: OLETKO SINÄ LEIPURI?

Suunnitellaan Helsingin matkaa

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

AMMATIT JA TYÖPAIKAT

Leipuri leipoo leipomossa.
Poliisi ohjaa liikennettä.
Opettaja opettaa koulussa.

SANASTO

AMMATIT leipuri, sihteeri, parturi-kampaaja, lentäjä, linja-autonkuljettaja, palomies, siistijä, puutarhuri, kokki, sairaanhoitaja, rakennusmies, vahtimestari, kirjastonhoitoja, hammaslääkäri, opettaja, rehtori, postinkantaja, myyjä, eläinlääkäri, johtaja, tarjoilija, taksikuski, poliisi, lastenhoitaja, poliisi

TYÖPAIKAT puisto, puutarha, lentokone, parturi-kampaamo, leipomo, ravintola, kahvila, paloasema, koulu, päiväkoti, toimisto, linja-auto, bussi, sairaala, rakennustyömaa, kirjasto, terveysasema, posti, poliisiasema, kauppa, kirjasto, teatteri, tori, puisto, elokuvateatteri, ruokakauppa, lelukauppa, vaatekauppa, ostoskeskus, kauppakeskus, kassa, koju, liukuportaat, sovituskoppi, pääsylippu,

ostaa, maksaa, sovittaa, lainata, palauttaa

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Leipurin lempiasento**. Leikkijät ovat piirissä ja kukin vuorollaan sanoo jonkun ammatin sekä esittää sille lempiasennon. Muut toistavat saman. Esimerkiksi: "Minä olen leipuri ja minun lempiasentoni on tämä... "(näyttää keksimänsä asennon). Muut toistavat: "Sinä olet leipuri ja sinun lempiasentosi on tämä..." (näyttävät saman liikkeen).

- **Kumpi sanoo ensin?** Jaetaan leikkijät kahteen jonoon pöydän molemmille puolille. Pöydällä on pinossa nurinpäin käännettynä ammattikuvakortit. Ohjaaja kääntää yhden kortin. Jonon ensimmäiset yrittävät nimetä kortin. Ensimmäisenä oikean sanan sanonut voittaa ja hävinnyt siirtyy voittajan jonoon viimeiseksi.

VIDEOT

Ammatit ja työpaikat

RAUTATIEASEMA JÄRNVÄGSSTATION

HELSINGIN RAUTATIEASEMALLA: MIKSI MATKUSTATTE PÄÄKAUPUNKIIN?

Ratkaisu lähestyy ja jännitys tiivistyy

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

KIELEN SIDOKSISUUTTA JA SYY-SEURAUSSUHTEITA

Menemme Helsinkiin, koska viemme mitalin yliopistolle. Mitalissa näkyi kuva, vaikka se oli vanha.

KIELIOPPI JA RAKENNE

KONJUNKTIOT

ja, sekä, -kä, sekä että, eli, tai, joko - tai, vai, mutta, vaan, sillä

ALISTUSKONJUNKTIOT

että, jotta, koska, kun, kunnes, jos, vaikka, kuin

PERFEKTI JA PLUSKVAMPERFEKTI

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Hyppiä seinille**
- **Mennä pipariksi**
- **Sopii kuin nyrkki silmään**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Rikkinäinen puhelin –leikki**.

- **Still-kuvat ennen ja jälkeen**. Oppilaat tekevät ryhmissä still-kuvia (patsaita) aiheesta Helsingin nähtävyydet. Ohjaaja voi sanoa tietyn nähtävyyden tai ryhmä saa valita jonkun nähtävyyksistä. Helsingin nähtävyyksien esittelyä löytyy Mahdollisuuksien matkalaukut -YouTube-kanavalta. Tämän jälkeen sama ryhmä tekee still-kuvat ennen ja jälkeen tapahtumista omiin kuviinsa. Seuraavassa vaiheessa voidaan samoihin kuviin tuottaa lisäksi tekstitys yhdellä lauseella. Tekstityksen voivat tehdä toiset ryhmät. Jos harjoitteeseen halutaan liittää konjunktioiden toistamista, leikkijöiden tehtävänä on keksiä yhteiseen päälauseeseen tietyllä konjunktiolla alkava pää- tai sivulause. Esimerkiksi: "Matviy katsoo kelloa, koska..." Matviy katsoo kelloa ja..."

VIDEOT

Helsingin rautatieasema

HELSINGIN YLIOPISTO

Arvoitus ratkeaa (2 aukeamaa)

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Outoja esineitä laatikosta**. Laatikossa on erilaisia esineitä. Yksi leikkijöistä nostaa piilossa muilta yhden esineen. Muut yrittävät kyselemällä arvata, mikä esine on. Vaihtoehtoisesti esineen laatikosta nostanut voi kertoa esineestä erilaisia ominaisuuksia ja muut arvaavat sen perusteella, mikä esine on kyseessä.

- **Keksitään omia vihjeitä**. Jokainen osallistuja saa yhden tai useamman esineen, josta hänen tulee laatia muille vihjeitä esinearvoituksen ratkaisemiseksi. Lopuksi osallistujat kertovat omat vihjeensä ja muut koettavat selvittää, mikä esine on kyseessä.

- **Keksitään omia sanontoja, sananlaskuja tai arvoituksia**. Tehdään yhdessä koko ryhmänä tai pienryhmissä omia sanontoja ja arvoituksia. Apuna sanontojen laatimisessa voidaan käyttää erilaisia kuvakortteja tai sarjakuvia esimerkiksi sanomalehdistä.

- **Nappisuorituksia**. Listataan asioita, joissa oma ryhmä, oma koulu tai oman kaupungin asukkaat ovat lukuvuoden aikana tehneet nappisuorituksia. Vaihtoehtoisesti voidaan laatia nappisuoritusten toivelista omassa ryhmässä tai esittää nappisuorituksia tilannekuvina.

- **Käsite- ja mielekartta Onni Okkosesta**. Etsitään faktatietoa Onni Okkosesta ja rakennetaan yhdessä ohjaajan johdolla käsitekartta. Listataan käsitekarttaan Okkosen palkinnot, työ, saavutukset, asuinpaikat ja matkat. Verrataan faktaa ja fiktiota käsitekartan ja tarinan pohjalta. Mikä kirjan tarinassa oli totta? Oliko Onni Okkonen työskennellyt Helsingin yliopistolla taidehistorian professorina? Keräilikö hän taidetta? Oliko Onni Okkonen saanut harvinaista ansiomerkkiä Helsingin yliopistolta?

- **Käsitekartat, faktat ja fiktio**. Tehdään omia käsitekarttoja kirjan roolihenkilöistä tai itsestä. Käytetään valmiita mallipohjia tai luodaan oma käsikartta edellisen tehtävän mallin avulla.

- **Näytellään loppuratkaisuja**. Etsitään Tarinakirjasta (sivu 79) Tomin ratkaisuja arvoitukseen ja keksitään omia vaihtoehtoja mitalin katoamiseen. Esitetään ryhmien keksimiä ratkaisuja.

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Mennä yli hilseen**
- **Siistiä!**
- **Päästää sammakoita suustaan**
- **Vaikka voissa paistaisi**
- **Nappisuoritus!**
- **Helppo nakki!**

VIDEOT

Helsingin yliopisto

LAULURINTEELLÄ: MITEN LAPSET LAULAVAT?

Suomen suvi avataan ja lapset palkitaan arvoituksen ratkaisemisesta (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

OPETELLAAN KUVAILEMAAN TAPAHTUMIA

Lapset laulavat kauniisti.
Aurinko paistaa lämpimästi.

KIELIOPPI JA RAKENNE

OPETELLAAN JOHTAMAAN ADVERBEJA ADJEKTIIVEISTA

kaunis – kauniisti, lämmin - lämpimästi

SANASTO

ADJEKTIIVEJA
ADVERBEJA

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Sikana**
- **Lopussa kiitos seisoo**
- **Ihminen, joka tekee jotain hyvää, saa lopussa kiitokset (ukrainalainen sanonta)**

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Suohon laulanta**. Leikkijät jaetaan kahteen ryhmään. Yksi ryhmä aloittaa laulamalla jotain oppimaansa laulua. Toinen ryhmä keksii seuraavan laulun. Leikkiä jatketaan siihen asti, kun ryhmät keksivät lauluja (samaa laulua ei saa laulaa uudestaan). Voittajajoukkue on se, joka keksii viimeisen laulun.

- **Kiitosseinä**. Osallistujat kirjoittavat lapuille asioita, joista ovat kiitollisia. Laput liimataan seinälle.

- **Nolot tilanteet**. Keksitään "noloja" tilanteita, joissa äiti tai mummo voisivat halata tai kiitellä lapsia. Esitetään tilannekuvina. Liitetään tilannekuviin lyhyitä sanontoja tai korkeintaan yhtä monta vuorosanaa kuin esityksessä on rooleja.

- **Kaupunginjohtajan kirje lapsille**. Keksitään yhdessä sana sanalta tai lause lauseelta kirje, jolla kaupunginjohtaja kiittää neuvokkaita lapsia arvoituksen ratkaisemisesta. Voidaan sopia yhdessä arvoitus, jonka lapsiryhmä on tällä kertaa ratkaissut. Jos kertominen on haastavaa, voi ohjaaja kirjoittaa sana sanalta / lause lauseelta tarinaa ylös samalla, kun lapset kertovat. Apuna voi olla myös lappuja, joissa on kirjoitettuna kirjeen tietyt sanat. Jos kertominen sujuu helpommin, voidaan tarinaa kertoa piirissä vuorotellen ilman kirjoittamista.

- **Suomen suven avaus**. Tutustutaan Suomen suven avaukseen YouTube-videoiden avulla. Miten kesä avataan sinun paikkakunnallasi, koulussasi tai perheessäsi? Millaisia perinteitä kesän ja loman alkamiseen kuuluu? Millaisia lauluja kevätjuhlassa lauletaan yleensä ja tänä vuonna? Mikä on sinun lempikesälaulusi?

- **Katso YouTubesta** videoita Laulurinteen eri vuosien tapahtumista

SANONTOJA JA SANANLASKUJA

- **Rohkea rokan syö**
- **Onnistuu ihan heittämällä**

KESÄLOMALLA: MITÄ SINÄ AIOT TEHDÄ?

Suomen suvi avataan ja lapset palkitaan arvoituksen ratkaisemisesta (2 aukeamaa)

OPETETTAVA AINES JA APUKYSYMYKSET

TULEVAISUUDEN JA SUUNNITELMIEN KUVAILU

Kesälomalla aion nukkua.
Minä haluaisin uida joka päivä.

KIELIOPPI JA RAKENNE

SUOMEN ”FUTUURI” Minä aion tehdä jotakin.

KONDITIONAALI TULEVAISUUDEN SUUNNITTELUSSA Minä lukisin monta kirjaa.

SANASTO

KESÄSANAT hiekkaranta, aurinkorasva, hyttynen, lailuri, onki, retki, teltta, grilli, riippumatto, suotuvene, lippu, aurinkolasit, sandaalit, hiekkalinna, ämpäri, lapio, kesäloma, trampoliini, eväät, matkustaa, ottaa aurinkoa, onkia

TOIMINNALLISIA VINKKEJÄ JA LEIKKEJÄ

- **Kisailua kesäsanoilla**. Parit saavat kappaleeseen liittyviä kesäsanoja. Jokainen pari keksii omiin sanoihinsa liittyvän ääni- ja liikesarjan. Muut arvaavat kyseessä olevan sanan ääni- tai liikevihjeen perusteella. Eniten sanoja kerännyt pari voittaa kisailun. Vaihtoehtoisesti parhaasta ääni- ja liikevihjeestä saa pisteitä.

- **Kesäinen äänimaisema**. Tehdään kahtena ryhmänä äänimaisema kesälomasta. Äänimaisemaan voi käyttää sanoja, ääniä, kehorytmejä, laulua ja kaikkea ryhmän keksimää ääntä. Toinen ryhmä kuuntelee toisen ryhmän äänimaiseman silmät kiinni. Tämän jälkeen keskustellaan siitä, millaisia tunnelmia ja ajatuksia kuultu äänimaisema synnytti. Pohditaan, mitä kukin aikoo tehdä kesälomalla ja millaisia äänimuistoja liittyy johonkin tiettyyn tekemiseen.

- **Kuuma tuoli**. Joku osallistujista istahtaa kuumaan tuoliin jonkun kirjan henkilön roolissa. Muut osallistujat haastattelevat roolissa olevaa henkilöä tulevaisuuden suunnitelmista. Jos ryhmässä on paljon osallistujia, voidaan kuuman tuolin istujia valita useampi. Jokaisella on oma roolihahmo. Lopuksi kuullaan yhteenvetona, mitä haastattelijat ovat saaneet selville eri henkilöiden suunnitelmista.

- **Tilannekuvia vuodenajoista**. Ryhmä jaetaan neljään pienryhmään. Jokainen pienryhmä saa yhden vuodenajan, josta toteuttaa tilannekuvan. Vaihtoehtoisesti voidaan tehdä videokuvat, jossa saa olla myös liikettä. Katsotaan eri ryhmien kuvat ja keskustellaan, mitkä asiat ovat parasta eri vuodenaikoina. Alkuun tai loppuun voidaan katsoa video: "Suomen vuodenajat"

- **Seikkailukirjojen ja –elokuvien nimiä**. Keksitään pienryhmissä seikkailukirjoille tai –elokuville kiinnostavia nimiä. Esitetään kolmena still-kuvana seikkailukirjan tai elokuvan keskeisimmät tapahtumat. Näiden esitysten jälkeen voidaan kirjoittaa omia tarinoita tai yhteinen tarina.

- **Mummon ja Matviyn salakuuntelua**. Yksi osallistujista valitaan mummoksi ja yksi Matviyksi. Muu ryhmä salakuuntelee, mihin mummo ja Matviy aikovat matkustaa. Mummolla ja Matviylla on apunaan kuva- tai sanakortteja, joissa on jokin maa, kaupunki, nähtävyys tai muu kiinnostava matkakohde. Muut kirjoittavat salakuuntelussa kuulemansa paikan ylös. Lopuksi tarkistetaan, salakuultiinko paikat oikein. Vaihtoehtoisesti voidaan tehdä arvoituksena. Mummo ja Matviy antavat salakuuntelijoille vinkkejä paikoista, mutta eivät paljasta, mihin aikovat matkustaa.

- **Sananlaskuja**. Kerätään omaperäisiä sananlaskuja tai niihin liittyviä tarinoita ja lähetetään niitä Matviyn antamaan IG-osoitteeseen (@kiekujoensuu) tai sähköpostiin (mitalinarvoitus@gmail.com). Valitaan ryhmälle oma sananlasku tai sanonta.

VIDEOT

Mitä kesällä tehdään?

Suomen vuodenajat

Perhelomalla lasten kanssa

Suomalaiset sananlaskut

TARA

TOM

ZAMZAM

MATVIY

ADRIANA

P.S. MUISTAKAA LÄHETTÄÄ MINULLE LÖYTÄMIÄNNE SANANLASKUJA JA NIIHIN LIITTYVIÄ TARINOITANNE!

Postia voi lähettää IG-tilillemme:
@kiekujoensuu
tai sähköpostiimme:
mitalinarvoitus@gmail.com

J•ENSUU

KIEKU
J•ENSUU

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

Lukutaito-ohjelma
Lukeva koulu